

Klem tussen je ouders en het rechtssysteem?

Naam:	Maartje (A.M.) Vosselman
Studentnummer:	1062776
Modulecode:	Re441c
Afstudeerbegeleiders opdrachtgever:	mevrouw mr. J.J. Visser-Hendriks mevrouw mr. J.B. Bolle-Polak Rechtbank Zeeland-West-Brabant
Opdrachtgever:	de heer mr. M. Verstuijf
Afstudeerbegeleider opleiding:	mevrouw mr. A. Filemon
Onderzoeksdocent:	
Datum:	1 september 2015

Voorwoord

Voor u ligt mijn eindscriptie voor de opleiding HBO Rechten aan de Hogeschool van Leiden. Van september 2014 tot juli 2015 heb ik bij de rechtbank Zeeland-West-Brabant locatie Middelburg, afdeling familierecht, stage gelopen, teneinde deze scriptie te schrijven. Personen- en familierecht, maar ook jeugdrecht hebben mij altijd al geïnteresseerd en daarom ben ik ook blij dat ik over dit onderwerp mijn scriptie heb mogen schrijven.

In mijn onderzoek ga ik in op de volgende vraag: “Wat is, door middel van dossier- en jurisprudentieonderzoek, de beste oplossing voor de behandeling van verzoekschriften tot benoeming bijzondere curator, afkomstig van een advocaat namens een minderjarige, voor de rechtbank Zeeland-West-Brabant?”

Maar voor u verder leest wil ik graag nog een aantal personen bedanken. Allereerst mijn begeleiders bij de rechtbank Zeeland-West-Brabant: mevrouw mr. J.J. Visser-Hendriks en mevrouw mr. J.B. Bolle-Polak. Hartelijk bedankt voor alle steun die ik heb mogen krijgen van jullie beiden tijdens het hele proces. Met jullie hartelijkheid, jullie vele ideeën en jullie expertise heb ik dit, toch wel zware proces, goed kunnen doorlopen. Ik vond het niet altijd even makkelijk, maar jullie waren er altijd om me weer te motiveren.

Ten tweede wil ik graag mevrouw mr. Filemon bedanken. Zeker het begin vond ik heel erg lastig, maar u hebt me de richting gewezen welke kant het onderzoek op moest gaan. Zonder u, zat ik waarschijnlijk nog steeds met de handen in het haar. Dank daarvoor!

Ten derde de heer mr. M. Verstuijf. Heel erg bedankt voor alle feedback die u heeft gegeven.

Tot slot wil ik mijn familie en vrienden bedanken. Ik vond het niet altijd even makkelijk en zat er soms doorheen, maar jullie wisten me altijd weer door te laten gaan door jullie geloof in me. Heel erg bedankt voor jullie geduld, steun en ideeën.

Dan rest mij niets anders meer dan u veel plezier te wensen met het lezen van mijn afstudeerscriptie.

Maartje Vosselman

september 2015

Inhoudsopgave

Lijst van afkortingen en begrippenlijst	5
Samenvatting.....	6
Hoofdstuk 1 – Onderzoeksopzet	7
§1.1 Aanleiding onderzoek en probleemanalyse	7
§1.2 Doelstelling, centrale vraag en deelvragen	8
§1.3 Operationaliseren begrippen en afbakening.....	9
§1.4 Onderzoeksmethoden en verantwoording	10
Hoofdstuk 2 – Rechtspositie van de minderjarige	12
§2.1 Handelingsonbekwaamheid	12
§2.2 Gezag	13
§2.3 Formele rechtspositie minderjarige	14
§2.4 Informele rechtspositie minderjarige.....	14
§2.5 Bijzondere curator	16
§2.6 Conclusie	17
Hoofdstuk 3 – De bijzondere curator ex art. 1:250 BW	18
§3.1 Geschiedenis bijzondere curator.....	18
§3.2 Personen die het verzoek kunnen indienen.....	20
§3.3 Verzoek tot benoeming bijzondere curator	20
§3.4 De benoeming van een bijzondere curator.....	22
§3.5 Personen die als bijzondere curator benoemd kunnen worden.....	23
§3.6 De taken van de bijzondere curator	24
§3.7 Conclusie	25
Hoofdstuk 4 – Visies	27
§4.1 Visie vanuit de wet	27
§4.2 Visie vanuit de literatuur	29
§4.3 Visie vanuit de jurisprudentie.....	30
Hoofdstuk 5 – De bestaande handelswijzen	33
§5.1 Handelswijze van de rechtbank Zeeland-West-Brabant	33
§5.2 Interviews	34
§5.3 Handelswijze van andere rechtbanken in Nederland	34
§5.4 Verschillen	35
§5.5 Overeenkomsten	36
§5.6 Vergelijking praktijk en theorie	36
§5.7 Conclusie	36

Hoofdstuk 6 – De mogelijke handelswijzen	38
§6.1 Verschillende handelswijzen	38
§6.2 Voor- en nadelen van deze handelswijzen.....	40
§6.3 Conclusie	41
Hoofdstuk 7 – Conclusie en aanbevelingen	43
§7.1 Conclusie	43
§7.2 Aanbevelingen	45
Literatuurlijst	48
Bijlagen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Lijst van afkortingen en begrippenlijst

ZWB	Zeeland-West-Brabant
BW	Burgerlijk Wetboek
RV	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
Wjz	Wet op de jeugdzorg
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
EB	Tijdschrift voor Scheidingsrecht
FJR	Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht
Stb	Staatsblad
LOVF	Landelijk Overleg Voorzitters Familiesectoren- en jeugdrecht
MvA	Memorie van Antwoord
MvT	Memorie van Toelichting

De 'beste' mogelijkheid:

De beste mogelijkheid betekent in dit geval de meest ideale situatie. Voor de rechtbank is dit dat de wet- en regelgeving wordt nageleefd. Maar niet alleen is het een belang van de rechtbank dat de wet- en regelgeving wordt nageleefd, maar ook het belang van de minderjarige staat voorop wanneer er sprake is van een belangenstrijd tussen de ouders en de minderjarige. Er zijn dus meerdere belangen. De rechtbank is continu op zoek naar de beste oplossing/behandeling van de concrete casus.

Informele rechtsingang:

De informele rechtsingang is voor een minderjarige een route die genomen kan worden tot de rechtbank wanneer de belangen van de minderjarige en zijn ouders (wettelijke vertegenwoordigers) niet overeenkomen. Dit houdt in dat de minderjarige een brief kan schrijven naar de rechtbank met daarin wat hij/zij kwijt wil en wat hij/zij graag zou willen. Niet alleen kan dit door middel van een brief, maar ook door het versturen van een e-mail of het bellen naar de rechtbank.

Andere rechtbanken:

Alle overige rechtbanken in Nederland anders dan de rechtbank Zeeland – West-Brabant.

Handelwijze:

Hoe behandelt de rechtbank een verzoek? Wordt het gezien als een informele rechtsingang of als een verzoekschrift. Of wordt het helemaal niet in behandeling genomen? En als het in behandeling wordt genomen, hoe handelt de rechtbank dan?

Samenvatting

Een minderjarige staat volgens art. 1:245 BW onder het gezag van zijn ouders, zijn wettelijke vertegenwoordiger(s). Een minderjarige is in beginsel processueel onbekwaam, hij is niet bekwaam zelfstandig een verzoek in te dienen bij de rechtbank. Wil een minderjarige een rechtszaak beginnen, dan zal hij vertegenwoordigd moeten worden door zijn wettelijke vertegenwoordiger(s). Het kan soms zo zijn dat de belangen van de minderjarige en zijn vertegenwoordiger(s) (mogelijk) tegenstrijdig zijn. Gedacht kan worden aan de situatie dat de minderjarige wil studeren in een stad ver weg van zijn woonplaats en daar dus ook zal moeten gaan wonen, maar de wettelijke vertegenwoordigers het hier niet mee eens zijn. Op dit moment ontstaan er verschillende belangen. Wanneer er sprake is van zo een belangenstrijd, en de minderjarige zich zou wenden tot de rechtbank, kan de rechter een bijzondere curator benoemen. Deze bijzondere curator heeft dan als taak om de belangen van de minderjarige te behartigen, daar waar de wettelijke vertegenwoordigers dit niet willen of kunnen.

Ook kan de rechter beslissen om ambtshalve een bijzondere curator te benoemen in het belang van de minderjarige.

Wat in de praktijk gebeurt is dat de minderjarige zich wendt tot een advocaat met de vraag of deze namens de minderjarige een verzoekschrift wil indienen bij de rechtbank tot benoeming van een bijzondere curator.

De vraag die hier rijst, is of een minderjarige zich wel tot een advocaat mag wenden met de vraag of hij een verzoekschrift namens de minderjarige wil indienen, aangezien een minderjarige in beginsel processueel onbekwaam is een dergelijke verzoek in te dienen bij de rechtbank. In eerste instantie zouden zijn wettelijk vertegenwoordigers dit namens de minderjarige moeten doen.

In art. 1:250 BW, waar het gaat over de bijzondere curator, staat wie er een verzoek kunnen indienen. Dit is onder andere een belanghebbende. De minderjarige is belanghebbende en zou in theorie dus een verzoekschrift mogen indienen bij de rechtbank. Echter is dit in strijd met het feit dat een minderjarige processueel onbekwaam is en vertegenwoordigd zou moeten worden door zijn wettelijke vertegenwoordiger(s).

De rechtbank Zeeland-West-Brabant krijgt regelmatig dergelijke verzoeken zoals hierboven genoemd. Zij vraagt zich bij elk verzoek af of een minderjarige via een advocaat zo een verzoek mag indienen. En hoe zou dit vervolgens behandeld moeten worden?

De centrale vraag die in deze scriptie dan ook behandeld zal worden is: *“Wat is, door middel van dossier- en jurisprudentieonderzoek, de beste oplossing voor de behandeling van verzoekschriften tot benoeming bijzondere curator, afkomstig van een advocaat namens een minderjarige, voor de rechtbank Zeeland-West-Brabant?”*

Daar waar over de minderjarige wordt gesproken als ‘hij’ kan ook ‘zij’ gelezen worden. Daar waar wordt gesproken over de ‘ouder(s)’ kan ook ‘voogd(en)’ gelezen worden.

Hoofdstuk 1 – Onderzoeksopzet

§1.1 Aanleiding onderzoek en probleemanalyse

Het kan gebeuren dat een minderjarige in conflict komt met zijn wettelijke vertegenwoordigers. Het kan bijvoorbeeld gaan over een conflict waarbij een minderjarige heel goed is in het bespelen van dwarsfluit en daar graag zijn (waar 'zijn' gebruikt wordt, kan ook 'haar' gelezen worden) beroep van wil maken. Om dit te realiseren is er maar één mogelijkheid, namelijk die van een studie aan het conservatorium. Echter woont de minderjarige ver bij het dichtstbijzijnde conservatorium vandaan, met als gevolg dat hij uit huis moet gaan en op kamers moet. De ouders van de minderjarige zijn het hier niet mee eens en willen niet dat hun kind zo ver van huis gaat studeren. Om een studie te volgen aan het conservatorium is een handtekening nodig van de ouders en het lijkt er dus op dat de minderjarige niets tegen zijn ouders kan inbrengen. Er is hier dan ook sprake van een belangenstrijd, de belangen van de minderjarige komen immers niet overeen met die van zijn ouders.

Gelukkig bestaat de mogelijkheid om hier iets aan te doen, namelijk de benoeming van een bijzondere curator¹. De bijzondere curator zal de belangen behartigen van de minderjarige, daar waar zijn ouders dat, op dit gebied, niet willen doen.

Minderjarigen maken op moment van schrijven gebruik van twee routes, namelijk de route van de informele rechtsingang² en die van de verzoekschriftprocedure bij de rechtbank³.

De informele rechtsgang houdt in dat de minderjarige een brief schrijft naar de rechtbank of telefoneert naar de rechtbank waarin hij zijn wensen kenbaar maakt. Als dit wordt uitgewerkt naar het voornoemde voorbeeld kan gedacht worden aan de minderjarige die uitlegt dat hij graag naar het conservatorium wil, maar dat zijn ouders dit niet goedkeuren. Vervolgens kan hij vragen wat hier aan gedaan kan worden, maar ook kan specifiek gevraagd worden om benoeming van een bijzondere curator.

De tweede weg is die van de verzoekschriftprocedure. Een minderjarige wendt zich tot een advocaat met het verzoek of hij, namens de minderjarige, een verzoekschrift wil indienen tot benoeming bijzondere curator.

Binnen de rechtbank komen regelmatig verzoekschriften binnen van advocaten die namens een minderjarige vragen om het toewijzen van een bijzondere curator.

De vraag is echter of een minderjarige zich wel mag wenden tot een advocaat, aangezien een minderjarige in beginsel handelingsonbekwaam is⁴ en dus ook niet zelfstandig een (verzoekschrift)procedure bij de rechtbank kan starten. Rechtshandelingen door een minderjarige verricht zijn niet geldig, tenzij de wettelijke vertegenwoordigers toestemming

¹ Art. 1:250 BW

² Artt. 1:251a, 1:253a, 1:377a, 1:277b, 1:250 BW

³ Art. 261 Rv

⁴ Art. 1:245 lid 4 jo. art. 1:247 BW

hebben gegeven voor deze rechtshandeling of wanneer het in het maatschappelijk verkeer gewoon is dat een minderjarige een dergelijke rechtshandeling verricht.⁵

Gedacht kan worden aan het kopen van een brood in de supermarkt. Voor al het overige is hij dus niet handelingsbekwaam, niet bekwaam om zelfstandig een verzoek bij de rechtbank te doen.

Zelfstandig naar een advocaat gaan en de advocaat vervolgens een verzoekschrift laten indienen is dus eigenlijk niet mogelijk. Echter, in artikel 1:250 BW staat dat een belanghebbende een verzoek kan doen tot het benoemen van een bijzondere curator. Hieruit zou kunnen worden opgemaakt dat een minderjarige zich dus wel degelijk tot een advocaat mag wenden met de vraag of hij een verzoekschrift tot benoeming van een bijzondere curator zou willen indienen.

Er is hier sprake van een strijdigheid tussen twee wetsartikelen. Elke keer dat er een verzoekschrift komt van een advocaat die handelt namens een minderjarige, weet de rechtbank niet goed hoe ze hier mee om moeten gaan. Moeten ze een dergelijk verzoek toewijzen, afwijzen of niet-ontvankelijk verklaren? Moeten ze het überhaupt wel in behandeling nemen? Er heerst binnen de rechtbank dus enige onduidelijkheid hoe om te gaan met een dergelijk verzoek.

Bovendien is het ook nog praktisch relevant voor de rechtbank Zeeland-West-Brabant, want door de vergelijking met andere rechtbanken krijgt zij inzicht in de werkwijze van andere rechtbanken. Er is dan ook een conclusie getrokken over de vraag of de werkwijze van de rechtbank in lijn is met die van de rest van Nederland.

§1.2 Doelstelling, centrale vraag en deelvragen

Het doel van dit onderzoek is dat de rechtbank Zeeland-West-Brabant een duidelijk beeld krijgt van wat de wet zegt over de minderjarige die, via een advocaat, een verzoekschrift indient tot benoeming van een bijzondere curator. Daarnaast is er niet alleen naar de wet gekeken. Ook is er gekeken naar de wetsgeschiedenis, naar dossiers en naar de jurisprudentie met als doel de rechtbank te adviseren hoe zij met zulke verzoeken om moeten gaan.

Zoals gezegd is ook gekeken naar de werkwijze van andere rechtbanken in Nederland. Er is dan ook een vergelijking gemaakt met de werkwijze van die andere rechtbanken en de werkwijze van de rechtbank Zeeland-West-Brabant, zodat de rechtbank kan bezien of hun werkwijze verschilt. Met dit inzicht kunnen ze eventueel hun werkwijze veranderen.

De centrale vraag in dit onderzoek is dan ook:

“Wat is, door middel van dossier- en jurisprudentieonderzoek, de beste oplossing voor de behandeling van verzoekschriften tot benoeming bijzondere curator, afkomstig van een advocaat namens een minderjarige, voor de rechtbank Zeeland-West-Brabant?”

De deelvragen die gesteld zijn om tot de beantwoording van de centrale vraag te komen zijn:

⁵ Art. 1:234 lid 3 BW

Juridisch-theoretische deelvragen:

1. Op welke manier kan een minderjarige vertegenwoordigd worden in een familierechtelijke procedure?
2. In welke gevallen wordt een bijzondere curator benoemd?
3. Op welke manier wordt een bijzondere curator benoemd?

Praktische deelvragen:

1. Op welke manier worden de verzoekschriften tot benoeming bijzondere curator behandeld bij de Rechtbank Zeeland – West-Brabant?
2. Op welke manier worden de verzoekschriften tot benoeming bijzondere curator behandeld bij andere rechtbanken?
3. Wat zijn de verschillen en overeenkomsten in de handelwijze van de rechtbank Zeeland – West-Brabant ten opzichte van de andere rechtbanken?
4. Op welke punten wijkt de behandeling van de verzoekschriften tot benoeming bijzondere curator af van wat de wet, de jurisprudentie en de literatuur voorschrijft?
5. Welke verschillende handelwijzen zijn er voor verzoekschriften waar deze door een advocaat zijn ingediend?
6. Wat zijn van voorgaande handelwijzen de voor- en nadelen?

Al deze deelvragen zijn verwerkt in de verschillende hoofdstukken om uiteindelijk tot een conclusie aanbevelingen te komen.

§1.3 Operationaliseren begrippen en afbakening

Dit onderzoek richt zich voornamelijk op de minderjarige die via een advocaat een verzoekschrift indient bij de rechtbank tot benoeming van een bijzondere curator ex art. 1:250 BW. Dit gaat dus via de verzoekschriftprocedure. Een bijzondere curator kan ook benoemd worden via de route van de informele rechtsingang. Echter zou dit onderzoek veel te uitgebreid worden wanneer dit er ook in zou worden opgenomen. Daarom is er voor gekozen om de informele rechtsingang wel te benoemen en uit te leggen, maar deze verder buiten beschouwing te laten. De verzoekschriftprocedure staat centraal.

Door middel van dit onderzoek wordt er op zoek gegaan naar de beste oplossing voor de rechtbank. Omdat dit een relatief vaag begrip is, zal dit hieronder worden toegelicht. Ook worden begrippen als ‘informele rechtsingang’, ‘andere rechtbanken’ en ‘handelwijze’ verder toegelicht.

De ‘beste’ mogelijkheid:

De beste mogelijkheid betekent in dit geval de meest ideale situatie. Voor de rechtbank is dit dat de wet- en regelgeving wordt nageleefd. Maar niet alleen is het een belang van de rechtbank dat de wet- en regelgeving wordt nageleefd, maar ook het belang van de minderjarige staat voorop wanneer er sprake is van een belangenstrijd tussen de ouders en de minderjarige. Er zijn dus meerdere belangen. De rechtbank is continu op zoek naar de beste oplossing/behandeling van de concrete casus.

Informele rechtsingang:

De informele rechtsingang is voor een minderjarige een route die genomen kan worden tot de rechtbank wanneer de belangen van de minderjarige en zijn ouders (wettelijke vertegenwoordigers) niet overeenkomen. Dit houdt in dat de minderjarige een brief kan schrijven naar de rechtbank met daarin wat hij/zij kwijt wil en wat hij/zij graag zou willen. Niet alleen kan dit door middel van een brief, maar ook door het versturen van een e-mail of het bellen naar de rechtbank.

Andere rechtbanken:

Alle overige rechtbanken in Nederland anders dan de rechtbank Zeeland – West-Brabant.

Handelwijze:

Hoe behandelt de rechtbank een verzoek? Wordt het gezien als een informele rechtsingang of als een verzoekschrift. Of wordt het helemaal niet in behandeling genomen? En als het in behandeling wordt genomen, hoe handelt de rechtbank dan?

§1.4 Onderzoeksmethoden en verantwoording

De onderzoeksmethoden die zijn gebruikt in dit onderzoek zijn uitsluitend kwalitatief. De kwalitatieve methoden waar gebruik van is gemaakt zijn literatuuronderzoek, dossieronderzoek, jurisprudentieonderzoek en tot slot zijn er ook een aantal interviews gehouden. De verschillende methoden van onderzoek zullen hieronder verder uiteen gezet worden en nader toegelicht.

Literatuuronderzoek

Door middel van literatuuronderzoek is het theoretisch kader geschreven. Vooral hoofdstuk 1 tot en met hoofdstuk 3 zijn door middel van het onderzoeken van verscheidene literaire bronnen geschreven. Met name (studie)boeken over de bijzondere curator en zijn rol bij een mogelijke belangenstrijd tussen de minderjarige en zijn wettelijke vertegenwoordigers zijn van groot belang geweest bij het doen van dit onderzoek. Dit heeft een duidelijk beeld geschetst. Daarnaast is veel gebruik gemaakt van artikelen in vakbladen over de minderjarige en benoeming van een bijzondere curator.

Wat van groot belang was voor dit onderzoek was de parlementaire wetsgeschiedenis. Er is grondig onderzoek verricht naar de bijzondere curator en hoe deze rechtspersoon zich ontwikkeld heeft door de jaren heen. Ook is er gezocht naar wat de wetgever heeft verklaard met betrekking tot de minderjarige en een eigen rechtsingang. Dit alles heeft gezorgd voor een betrouwbare en geloofwaardige onderbouwing van het gehele onderzoek.

Dossieronderzoek

Om dit onderzoek goed te kunnen onderbouwen is er dossieronderzoek verricht bij de rechtbank Zeeland-West-Brabant. Zowel dossiers uit locatie Middelburg en Breda zijn bekeken. Zaken die van voor het jaar 2013 stammen, voor de fusie van de rechtbank Breda en de rechtbank Middelburg, zijn ook onderzocht. Specifiek is gekeken naar dossiers waarbij er een verzoekschrift is ingediend tot benoeming van een bijzondere curator door een advocaat die namens een minderjarige handelt. Anders verzoekschriften met betrekking tot de benoeming van een bijzondere curator zijn buiten beschouwing gelaten. Omdat het in dit onderzoek met name gaat over minderjarigen die via een advocaat een verzoekschrift

indienen bij de rechtbank.

In totaal zijn er vijf dossiers geanalyseerd, waarbij voornamelijk gelet is op de beslissing van de rechtbank en haar overwegingen om die beslissing te nemen.

Door middel van deze dossiers kon er een conclusie getrokken worden over de handelswijze van de rechtbank Zeeland-West-Brabant in dit soort zaken.

Jurisprudentieonderzoek

Om de vergelijking tussen de rechtbank Zeeland-West-Brabant en andere rechtbanken in Nederland te kunnen maken is er ook onderzoek gedaan naar jurisprudentie. Hoe handelen de overige rechtbanken in Nederland ten opzichte van de rechtbank Zeeland-West-Brabant? Wordt er bijvoorbeeld totaal anders gereageerd op dergelijke verzoeken of komen de handelswijzen heel erg overeen? In totaal zijn tien jurisprudentiezaken geanalyseerd. Dit betekent niet dat er niet meer zaken te vinden zijn, maar veel zaken zijn niet openbaar gemaakt. Dit waren dus alle zaken die wél openbaar waren.

Interviewen

Voorgaande onderzoeksmethoden staan centraal in dit onderzoek. Echter, ter ondersteuning van die resultaten zijn er ook nog enkele interviews gehouden met medewerkers van de rechtbank Zeeland-West-Brabant, locatie Middelburg, waaronder een familierechter twee senior gerechtssecretarissen en één junior gerechtssecretaris. Deze medewerkers hebben allemaal ervaring met de benoeming van een bijzondere curator en minderjarigenverhoren. Door het houden van interviews is er een duidelijk beeld geschetst van hoe medewerkers van de rechtbank om gaan met dergelijke verzoekschriften en of zij vinden dat een minderjarige zich tot een advocaat mag wenden met de vraag een verzoekschrift in te dienen bij de rechtbank tot benoeming van een bijzondere curator.

Om de betrouwbaarheid van de interviews te waarborgen zijn van alle interviews geluidopnames gemaakt. Vervolgens zijn deze opnames volledig uitgewerkt op schrift, waarna de geïnterviewden de kans hebben gekregen om dit terug te lezen. Alle gespreksverslagen zijn ook als bijlage bij dit onderzoeksrapport te vinden⁶.

Aan de hand van drie vragen zijn de interviews gehouden en deze duurden in totaal uiteindelijk ongeveer tien minuten.

Het literatuuronderzoek loopt als een rode draad door dit onderzoek en vormt dan ook de basis. De overige onderzoeksmethoden, namelijk dossieronderzoek, jurisprudentieonderzoek en het houden van interviews zijn voornamelijk uitgewerkt in hoofdstuk 4 tot en met 6.

⁶ Bijlage 3, interviews 1 -4

Hoofdstuk 2 – Rechtspositie van de minderjarige

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de rechtspositie van de minderjarige. Is de minderjarige bekwaam rechtshandelingen te verrichten of niet en in welke mate? Ook wordt het gezag over de minderjarige besproken en wordt er gekeken naar de rechtspositie van de minderjarige. Tot slot zal de figuur van de bijzondere curator ter sprake komen.

§2.1 Handelingsonbekwaamheid

In de Nederlandse wetgeving is bepaald dat een minderjarige onbekwaam is om rechtshandelingen te verrichten. Rechtshandelingen zijn handelingen die een rechtsgevolg tot stand brengen. Wanneer u bijvoorbeeld een brood koopt bij de bakker, heeft dit rechtsgevolgen. U heeft recht op een brood en de bakker heeft recht op betaling. Door middel van deze wetgeving wordt de minderjarige vermogensrechtelijk beschermd⁷. Echter, deze handelingsonbekwaamheid geldt niet wanneer de minderjarige toestemming heeft van zijn wettelijke vertegenwoordigers.

Dit zou inhouden dat een minderjarige nooit zelfstandig rechtshandelingen kan verrichten, bijvoorbeeld het kopen van een brood in de supermarkt. Omdat dit niet wenselijk wordt geacht heeft de wetgever hier een oplossing voor bedacht⁸.

Vóór 2 november 1995 was de hoofdregel dat een minderjarige handelingsonbekwaam was, tenzij toestemming van de wettelijke vertegenwoordigers gegeven was⁹. Met de nieuwe wetgeving¹⁰ is lid 3 van voornoemd artikel in werking gesteld¹¹. Wanneer het in het maatschappelijk verkeer normaal is dat een minderjarige een dergelijke rechtshandeling zelfstandig verricht, dan wordt er vanuit gegaan dat de toestemming verleend is. Dit heeft tot gevolg dat de rechtshandeling rechtsgeldig is¹². Op deze manier kan een minderjarige zelfstandig rechtshandelingen verrichten welke bij zijn leeftijd past. Dit wordt ook wel de materiele handelingsonbekwaamheid genoemd.

Formele handelingsonbekwaamheid houdt in dat een minderjarige niet zelfstandig een gerechtelijke procedure aanhangig kan maken¹³. Dit kan worden afgeleid uit het bepaalde in art. 1:251i BW waarin staat dat een minderjarige onder het gezag staat van zijn ouders en dat zij hem moeten vertegenwoordigen in burgerlijke handelingen.

⁷ Mr. Hans ter Haar, 'Van rechtswege beperking van handelingsonbekwaamheid en bewind over vermogen en de rechtvaardiging daarvan', *F&R* december 2012, DOI: 10.5553/FenR/.000006

⁸ *Kamerstukken II* 89/90, 21 309, nr.2, p.11.

⁹ Zie tekst en commentaar bij art. 1:234 BW

¹⁰ Wet van 2 november 1995, *Stb.* 240 (tot nadere regeling van het gezag over en van de omgang met minderjarige kinderen).

¹¹ Commissie Wiarda 1971, p. 95-96.

¹² *Kamerstukken II* 92/93, 23 012, nr.3, p.12 (MvT).

¹³ J.E. Doek, P. Vlaardingerbroek 2000, p. 240.

Nietig en vernietigbaarheid

Rechtshandelingen die verricht zijn zonder deze toestemming zijn vernietigbaar en in sommige gevallen nietig¹⁴.

Een rechtshandeling is vernietigbaar wanneer een minderjarige geen toestemming heeft gekregen van zijn wettelijke vertegenwoordigers of wanneer de minderjarige een rechtshandeling verricht waarbij dit niet gebruikelijk is in het maatschappelijk verkeer. Een voorbeeld: Een minderjarige van 12 jaar gaat naar de Mediamarkt en koopt een tv van €1000,-.

Hierbij gaat het bepaalde in artikel 1:234 lid 3 niet op, want het is niet gebruikelijk in het maatschappelijke verkeer dat een minderjarige een zo grote aankoop doet. Ook al is er hier wel de wil en de verklaring, in dit geval is de overeenkomst vernietigbaar.

Er moet dus specifiek een beroep gedaan worden op vernietigbaarheid. Het is niet zo dat een dergelijke overeenkomst nietig is en dus geacht wordt nooit te hebben bestaan. Een rechtshandeling is nietig wanneer het een eenzijdige rechtshandeling betreft, bijvoorbeeld het opstellen van een testament bij een notaris. In dit geval worden de gevolgen beschouwd alsof ze nooit bestaan hebben.

§2.2 Gezag

Een minderjarige staat onder het gezag van zijn wettelijke vertegenwoordigers¹⁵. Dit kan een ouder, twee ouders, een voogd of twee voogden zijn. Dit gezag gaat zowel over het vermogen van de minderjarige als eventuele vertegenwoordiging in burgerlijke handelingen, zowel in als buiten rechte¹⁶. Dit betekent dat zijn wettelijke vertegenwoordiger verplicht is om de minderjarige te voorzien van verzorging en opvoeding.

Het feit dat een minderjarige onder het gezag van zijn wettelijke vertegenwoordigers staat heeft tot gevolg dat hij in beginsel onbekwaam is zelfstandig rechtshandelingen te verrichten.

Concluderend kan gezegd worden dat een minderjarige processueel handelingsonbekwaam is, tenzij de wet anders heeft bepaald. Het kan echter gebeuren dat de minderjarige en zijn wettelijke vertegenwoordiger(s) in conflict met elkaar zijn en de wettelijke vertegenwoordiger de minderjarige niet kan of niet wil vertegenwoordigen. In dat geval worden de belangen van de minderjarige niet behartigd. Zou in dat geval de minderjarige helemaal niets kunnen? Nee, ook daar heeft de wetgever uitkomst geboden, namelijk die in de vorm van een bijzondere curator¹⁷. Dit staat uiteengezet in de artikelen 1:212 en 1:250 BW.

¹⁴ I. Timmer, A.L.A.M. Paffen 2008, p. 79.

¹⁵ Zie in dit verband art. 1:245 jo. 1:251i BW

¹⁶ Zie in dit verband art. 1:245 lid 4 BW

¹⁷ *Kamerstukken II* 92/93, 23 012, nr.3, p.11 (MvT).

§2.3 Formele rechtspositie minderjarige

Uit het voorgaande kan geconcludeerd worden dat een minderjarige in beginsel geen formele rechtspositie heeft. De minderjarige mag niet zelfstandig een procedure aanhangig maken bij de rechtbank. Hierop zijn een aantal uitzonderingen te noemen. Dit zijn zo'n 15 uitzonderingen, waarvan ik er enkele zal benoemen.

In de volgende gevallen heeft een minderjarige wel het recht om zelfstandig een procedure aanhangig te maken bij de rechtbank:

- in het administratieve recht kan een minderjarige zelfstandig een bezwaarschrift indienen als reactie op een beschikking van een overheidsorgaan¹⁸. Hierbij geldt geen leeftijdsgrens, maar wel wordt de eis gesteld dat de minderjarige in staat is zijn belangen goed weer te geven;
- in het jeugdrecht, met betrekking tot de gesloten jeugdzorg, mag een minderjarige zelfstandig optreden als procespartij¹⁹. Hierbij geldt wel een leeftijdsgrens. Het gaat namelijk om minderjarigen vanaf 12 jaar. Een uitzondering wordt gegeven voor minderjarigen die in staat zijn tot een redelijke waarneming van belangen²⁰;
- in het jeugdrecht, met betrekking tot een ondertoezichtstelling of uithuisplaatsing, mag een minderjarige zich zelfstandig tot de rechter wenden²¹;
- in het personen- en familierecht, in geval van handlichting, kan een minderjarige een verzoek doen bij de kantonrechter tot meerderjarigheidsverklaring, met dien verstande dat de minderjarige de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt²²;
- in een kort geding mag een minderjarige zelfstandig optreden, maar alleen wanneer de zaak een spoedeisend karakter heeft en/of het belang van de minderjarige maakt het niet mogelijk om de wettelijke vertegenwoordigers op de hoogte te stellen en/of benoeming van de bijzondere curator kan niet worden afgewacht. Ook hierbij geldt dat de minderjarige in staat moet zijn zijn belangen onder woorden te brengen²³.

§2.4 Informele rechtspositie minderjarige

Een minderjarige staat onder het gezag van zijn wettelijke vertegenwoordigers. Zij zullen de minderjarige moeten vertegenwoordigen in en buiten rechte. Indien zij dit niet kunnen of willen en de belangen van de minderjarige dus in strijd zijn met die van de wettelijke vertegenwoordigers zou deze in beginsel niets kunnen beginnen. De wetgever heeft hier een uitzondering voor gemaakt waardoor de minderjarige de gang naar de rechter alsnog kan maken en wel door middel van de informele rechtsingang²⁴. De minderjarige kan zich

¹⁸ J.E. Doek, *De minderjarige en zijn processuele (on)bekwaamheid* april 2005, Bijdrage aan liber amicorum voor Prof Rutgers.

¹⁹ Zie in dit verband art. 29a lid 2 Wvz en J.E. Doek, P. Vlaardingerbroek 2009, p. 241.

²⁰ C.A.R.M. van Leuven en M.J. de Klerk, *Formele en informele rechtsingang(en) minderjarige*, april 2013, afl. 4 paragraaf 2.1.a.

²¹ C.A.R.M. van Leuven en M.J. de Klerk, *Formele en informele rechtsingang(en) minderjarige*, april 2013, afl. 4 paragraaf 2.1.b.

²² Zie in dit verband art. 1:235 BW en J.E. Doek, P. Vlaardingerbroek 2009, p. 241.

²³ Rb. 's-Gravenhage 12 maart 1980, *ECLI* AC2403.

²⁴ C. Verfuurden, 'De informele rechtsingang van de minderjarige', *REP* 2011/2012, p. 63.

bijvoorbeeld tot de rechter wenden door de rechtbank te bellen of een brief te schrijven naar de rechtbank.

Aangezien de informele rechtsingang vormvrij is kan dit ook op een andere manier gebeuren, gedacht kan worden aan een e-mail naar de rechtbank.

De rechter heeft echter een discretionaire bevoegdheid in deze. De minderjarige heeft namelijk geen recht op een beslissing van de rechtbank. Tevens bestaat er, na beslissing van de rechtbank, geen mogelijkheid tot hoger beroep voor de minderjarige²⁵.

Een criteria voor de informele rechtsingang is dat het kind 12 jaar of ouder moet zijn. Soms wordt hier een uitzondering voor gegeven, namelijk in het geval de minderjarige in staat wordt geacht tot een redelijke waardering van zijn/haar belangen. Dit wordt ook wel aangeduid als de 'rijpheid' van het kind.

In het Burgerlijk Wetboek worden er twee ingangen genoemd wat betreft de informele rechtsingang, namelijk art. 1:377g BW en art. 1:251a lid 4 BW.

Art. 1:377g BW:

“De rechter kan, indien haar blijkt dat de minderjarige van twaalf jaar of ouder hierop prijs stelt, ambtshalve een beslissing geven op de voet van de artikelen 377a of 377b, dan wel zodanige beslissing op de voet van artikel 377c van dit boek wijzigen.

Hetzelfde geldt indien de minderjarige de leeftijd van twaalf jaren nog niet heeft bereikt, maar in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake.”

Art. 1:251a lid 4 BW:

“De rechter kan, indien hem blijkt dat de minderjarige van twaalf jaar of ouder hierop prijs stelt, ambtshalve een beslissing geven op de voet van het eerste lid. Hetzelfde geldt indien de minderjarige de leeftijd van twaalf jaren nog niet heeft bereikt, maar in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake.”

In de volgende gevallen kan gebruik gemaakt worden van de informele rechtsingang.

- Omgang²⁶ (art. 1:377a BW)
- Informatie- en consultatieplicht²⁷
- Hoofdverblijfplaats²⁸
- Gezag²⁹
- Zorg- en opvoedingstaken³⁰
- Bijzondere curator³¹

Minderjarigen hebben dus de mogelijkheid om zich te wenden tot de rechter. In dit onderzoek zal de informele rechtsingang niet centraal staan, met dien verstande dat dit onderzoek zich toespitst op verzoeken die gedaan worden omtrent de bijzondere curator.

²⁵ Verweij-Jonkers Instituut, *De minderjarige als procespartij*, februari 2003, p.9.

²⁶ Zie in dit verband art. 1:377a BW

²⁷ Zie in dit verband art. 1:377b BW

²⁸ Rb. Maastricht 15 juli 2011, *ECLI* BR2068 jo. Rb. Alkmaar 16 februari 2011, *ECLI* BQ1141.

²⁹ Zie in dit verband art. 1:251a lid 4 BW

³⁰ Zie in dit verband art. 1:253a lid 4 BW

³¹ Zie in dit verband art. 1:212 BW jo. art. 1:250 BW

De informele rechtsingang met betrekking tot de omgang, informatie- en consultatieplicht, hoofdverblijfplaats, gezag en zorg- en opvoedingstaken, zoals hierboven genoemd, zullen niet meer nader worden behandeld.

§2.5 Bijzondere curator

De bijzondere curator is in het leven geroepen als behartiger van de belangen van de minderjarige, daar waar de wettelijke vertegenwoordiger dat niet kan of niet wil.

Er zijn twee artikelen met betrekking tot de benoeming van de bijzondere curator en dat zijn artikel 1:212 BW en artikel 1:250 BW.

Artikel 1:212 BW

Op dit artikel kan een beroep gedaan worden wanneer het specifiek gaat om afstammingszaken. Gedacht kan worden aan een minderjarige die een verzoek tot gerechtelijke vaststelling van het vaderschap wil indienen. In dat geval zal hij vertegenwoordigd moeten worden door een bijzondere curator om een dergelijk verzoek in te dienen bij de rechtbank en kan hij een beroep doen op dit artikel.

De rechtbank moet bij een dergelijk verzoek zonder meer een bijzondere curator benoemen. De rechter kan ook ambtshalve een bijzondere curator benoemen, ook als hier niet om verzocht is.

Artikel 1:250 BW

Op grond van dit artikel kan een benoeming van een bijzondere curator worden verzocht bij de rechtbank. Echter, er zijn wel enkele voorwaarden verbonden aan een dergelijk verzoek. Op deze voorwaarden zal ik verder in gaan in hoofdstuk 2.

Er kan dus op grond van twee artikelen verzocht worden om de benoeming van een bijzondere curator. Echter zal dit onderzoek zich toespitsen op de benoeming van de bijzondere curator op grond van art. 1:250 BW.

§2.6 Conclusie

Een minderjarige is in beginsel onbekwaam om zelfstandig rechtshandelingen te verrichten. Indien een minderjarige toch een rechtshandeling verricht, zonder toestemming van één van zijn wettelijke vertegenwoordigers of wanneer de rechtshandeling niet gewoon is in het maatschappelijk verkeer, dan kan er een beroep gedaan worden op vernietigbaarheid. Dit wordt ook aangeduid als de materiele handelingsonbekwaamheid.

De formele handelingsonbekwaamheid houdt in dat een minderjarige in beginsel handelingsonbekwaam is om een verzoek in te dienen bij de rechtbank. Hij staat namelijk onder gezag van zijn ouders. Wil de minderjarige toch een verzoek indienen bij de rechtbank dan zal hij vertegenwoordigd moeten worden door één van zijn ouders.

Een minderjarige staat onder het gezag van zijn ouders en dit heeft tot gevolg dat zijn ouders hem vertegenwoordigen in en buiten rechte. In het geval van een conflict tussen de ouders en de minderjarige ontstaat een belangenstrijd. De belangen van de minderjarige en zijn ouders komen niet overeen en de ouders zullen de minderjarige ook niet willen vertegenwoordigen in bijvoorbeeld een gerechtelijke procedure. De wetgever geeft hier de mogelijkheid van de informele rechtsingang. Door middel van een brief of een telefoontje aan de rechtbank kan de minderjarige duidelijk maken wat er op zijn hart ligt en eventueel een specifiek verzoek doen.

Ook kan een beroep gedaan worden op een bijzondere curator ex art. 1:250 BW. Deze zal de belangen van de minderjarige behartigen, daar waar zijn ouders dat niet willen. In het volgende hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de bijzondere curator ex art. 1:250 BW.

Samenvattend spitst dit onderzoek zich op de benoeming van een bijzondere curator ex art. 1:250 BW waarbij een minderjarige zich wendt tot een advocaat met de vraag of hij, namens de minderjarige, een verzoekschrift tot benoeming van een bijzondere curator wil indienen. Met daarbij in gedachte houdend dat een minderjarige in beginsel processueel onbekwaam is om een dergelijk verzoekschrift, door middel van een advocaat, in te dienen. Korter gezegd: "Kan een minderjarige zelfstandig een advocaat inschakelen?"

Hoofdstuk 3 – De bijzondere curator ex art. 1:250 BW

In hoofdstuk 1 is de bijzondere curator al even genoemd. In dit hoofdstuk zal hier dieper op in worden gegaan. Als eerste zal de geschiedenis van de bijzondere curator besproken worden. Welke veranderingen zijn er de afgelopen decennia doorgevoerd? Vervolgens wordt uiteengezet wie een verzoekschrift tot benoeming van een bijzondere curator kan indienen, hoe dat moet gebeuren, wie een bijzondere curator kan zijn en wat de taken zijn van de bijzondere curator.

Centraal in dit hoofdstuk staat art. 1:250 BW:

‘Wanneer in aangelegenheden betreffende diens verzorging en opvoeding, dan wel het vermogen van de minderjarige, de belangen van de met het gezag belaste ouders of een van hen dan wel van de voogd of de beide voogden in strijd zijn met die van de minderjarige, benoemt de rechtbank, danwel, indien het een aangelegenheid inzake het vermogen van de minderjarige betreft, de kantonrechter, of, indien de zaak reeds aanhangig is, de desbetreffende rechter, indien hij dit in het belang van de minderjarige noodzakelijk acht, daarbij in het bijzonder de aard van deze belangenstrijd in aanmerkingen genomen, op verzoek van een belanghebbende of ambtshalve een bijzondere curator om de minderjarige ter zake, zowel in als buiten rechte, te vertegenwoordigen.’ – art. 1:250 BW

§3.1 Geschiedenis bijzondere curator

De figuur van de bijzondere curator heeft in de afgelopen jaren meerdere veranderingen doorgemaakt. Om deze in kaart te brengen wordt eerst een terugblik geworpen op de geschiedenis van de bijzondere curator. Hoe heeft zich dit ontwikkeld?

De afgelopen decennia zijn er meerdere pogingen gedaan om de positie van de minderjarige te versterken. Vaak is er gepleit voor een eigen formele rechtsingang voor de minderjarige, echter mocht dit niet baten. Een minderjarige is in beginsel nog steeds handelingsonbekwaam om in rechte zelfstandig op te treden. Om de positie van de minderjarige toch te versterken wanneer deze in conflict is met zijn ouders, is de wet met betrekking tot de bijzondere curator gewijzigd³² in die zin dat tot 1995 enkel een bijzondere curator benoemd kon worden wanneer er een conflict tussen de minderjarige en zijn ouders speelde ten aanzien van het vermogen van de minderjarige. Met de wijziging die in werking trad op 2 november 1995 kon een bijzondere curator ook benoemd worden met betrekking tot aangelegenheden betreffende de verzorging en opvoeding van de minderjarige. Tot op heden is dit nog steeds het geval.

De bevoegdheid tot het benoemen van een bijzondere curator in aangelegenheden betreffende de verzorging en opvoeding van de minderjarige werd voorheen (van 1995 tot 2009) enkel door de kantonrechter behandeld.

³² Wet van 2 november 1995, *Stb.* 240 (moment van inwerkingtreding).

In 2009 is de wet opnieuw gewijzigd in die zin dat werd vastgelegd dat zaken betreffende de verzorging en opvoeding van de minderjarige ook behandeld mogen worden door de civiele rechter. De bevoegdheid ligt nu dus bij zowel de kantonrechter als de civiele rechter³³.

Verzoeken tot benoeming bijzondere curator betreffende het vermogen van de minderjarige blijven onveranderd; de bevoegdheid blijft liggen bij de kantonrechter.

Is er reeds een zaak aanhangig bij de rechtbank, dan wordt het verzoek in behandeling genomen door de rechter die ook desbetreffende zaak in behandeling heeft.

Belangrijkste veranderingen ten aanzien van de absolute bevoegdheid vastgelegd in een tijdlijn:

<u>Inwerkingtreding</u> bijzondere curator	<u>Wetswijziging:</u> bijzondere curator ook voor zaken betreffende verzorging en opvoeding	<u>Wetswijziging:</u> bevoegdheid rechter
1970	1995	2009
----- -----		
1970 Bevoegdheid ligt bij <u>kantonrechter</u>	1995 Bevoegdheid ligt bij <u>kantonrechter</u>	2009 Bevoegdheid ligt bij zowel <u>kantonrechter</u> als <u>civiele rechter</u>

In de wetswijziging van 1995 wordt het één en ander uitgelegd:

“Als een minderjarige in een ernstig conflict met zijn ouders of voogd verwickeld is, dan kan hij dit voorleggen aan de kantonrechter met het doel om in die concrete kwestie een bijzondere curator te doen benoemen. Dit kan ook indien de ouders weigeren het recht van hoger beroep ingevolge artikel 806 Rv namens de minderjarige uit te oefenen. In een dergelijk geval kan een bijzondere curator dit namens hem doen. Met deze uitbreiding is ook beoogd de minderjarige zelf de mogelijkheid te bieden om de benoeming van een bijzondere curator te verzoeken.”³⁴

Concluderend kan gezegd worden dat de wetgever nog al wat veranderingen heeft doorgevoerd met betrekking tot de bijzondere curator, waarbij de grootste verandering is dat vanaf 1995 ook een bijzondere curator benoemd kan worden betreffende de verzorging en opvoeding van de minderjarige. In de volgende paragraaf wordt verder in gegaan op wie er zo al een verzoek tot benoeming bijzondere curator ex art. 1:250 BW kan indienen.

³³ Wet van 9 maart 2009, Stb. 500 (moment van inwerkingtreding).

³⁴ Kamerstukken II 1992/93, 23 012, nr.3, p. 11–12.

§3.2 Personen die het verzoek kunnen indienen

In artikel 1:250 BW wordt genoemd wie een verzoek tot benoeming bijzondere curator kan indienen. Dit kan op verzoek van een belanghebbende, maar ook kan de rechter ambtshalve een bijzondere curator benoemen.

Er zijn hier dus twee verschillende mogelijkheden: een benoeming op verzoek van een belanghebbende, of een ambtshalve benoeming.

Belanghebbende

Art. 798 Rv geeft een definitie aan het woord belanghebbende. Een belanghebbende is in dit geval 'degene op wiens rechten of verplichtingen de zaak rechtstreeks betrekking heeft'. De minderjarige zelf kan hier ook toe gerekend worden³⁵.

Wie ook als belanghebbende kunnen worden aangemerkt zijn bijvoorbeeld de juridische ouders, de minderjarige zelf³⁶, en zij die in nauwe persoonlijke betrekking tot de minderjarige staan, ook wel aangeduid als 'family life'³⁷. Gedacht kan worden aan grootouders, de biologische vader, een juridisch ouder of een pleegouder.

In bijzondere omstandigheden kan dit een broer of een zus zijn³⁸. Wie rechtstreeks als belanghebbende wordt aangemerkt zal de rechter in elke procedure opnieuw moeten beslissen.

Zoals hierboven al genoemd kan een bijzondere curator ook ambtshalve worden benoemd indien de rechter dat in het belang van de minderjarige acht. Dit kan bijvoorbeeld wanneer er door de ouders een procedure aanhangig is gemaakt bij de rechtbank en de rechter merkt dat er een belangenverstrengeling is tussen de belangen van de minderjarige en die van zijn ouders. In een dergelijk geval kan ambtshalve een bijzondere curator benoemd worden welke de belangen behartigt van de minderjarige.

§3.3 Verzoek tot benoeming bijzondere curator

Verzoekschriftprocedure

Er zijn verschillende mogelijkheden waarop een verzoek tot benoeming bijzondere curator gedaan kan worden. Eén daarvan wordt in artikel 1:250 BW al genoemd. Hier staat namelijk : 'op verzoek van'. Een belanghebbende kan dus een verzoekschrift indienen bij de rechtbank³⁹. Er worden bepaalde criteria gesteld aan de inhoud van een verzoekschrift tot benoeming bijzondere curator⁴⁰.

³⁵ *Kamerstukken II* 1993/94, 23 012, nr.5, p. 33 (MvA)
HR 4 februari 2005, *NJ* 2005, 422 (m.nt. J. de Boer).

³⁶ J.E. Doek, P. Vlaardingerbroek 2009, p. 138.

³⁷ Zie in dit verband art. 8 EVRM

³⁸ HR 21 mei 2010, *ECLI* BL7043.

³⁹ Zie in dit verband art. 261 Rv

⁴⁰ Zie in dit verband de verzoekschriftprocedure ex art. 278 Rv

Zo moet het volgende vermeld worden:

- voornamen en naam
- woonplaats/werkelijk verblijf
- duidelijke omschrijving van het verzoek en de gronden waar het op berust
- ondertekening verzoeker

Informele rechtsingang

Een andere manier om een bijzondere curator te verzoeken is die van de informele rechtsingang.

Een minderjarige kan, informeel, vragen om een bijzondere curator welke de belangen behartigt van de minderjarige. Dit kan door middel van een telefoontje naar de rechtbank, maar ook via een zelfgeschreven brief aan de rechtbank.

Echter, de rechter heeft een zogeheten discretionaire bevoegdheid, wat inhoudt dat de rechter zelf mag oordelen of hij een beslissing neemt in de desbetreffende zaak.

Zo kan het gebeuren dat een minderjarige een brief schrijft naar de rechtbank, maar dat er vervolgens geen gehoor aan wordt gegeven, in die zin dat er geen beslissing wordt genomen en de zaak daarmee wordt afgedaan.

Belangrijk om te zeggen is dat de minderjarige wel altijd het recht heeft om gehoord te worden, het zogeheten hoorrecht⁴¹, mits de minderjarige minstens 12 jaar oud is.

Minderjarigen jonger dan 12 jaar moeten ook worden gehoord als deze in staat worden geacht tot een redelijke waarneming van hun belangen.

Daarom zal de minderjarige dus altijd gehoord worden, ook al besluit de rechtbank uiteindelijk om geen beslissing te nemen en de zaak daarmee af te doen.

Met dit hoorrecht wordt invulling gegeven aan hetgeen gesteld in art. 12 IVRK. Echter zorgt dit er niet automatisch voor dat de minderjarige daarmee een formele rechtspositie krijgt toebedeeld⁴².

Verzoekschriftprocedure via wettelijke vertegenwoordigers

Met de derde mogelijkheid kan een bijzondere curator wederom verzocht worden via de verzoekschriftprocedure ex art. 261 Rv. Het verschil met de eerste optie is dat de minderjarige het verzoekschrift niet indient, maar zijn wettelijke vertegenwoordiger (s). Eén of beide ouders laten een verzoekschrift indienen bij de rechtbank door middel van het in de hand nemen van een advocaat. De ouders vertegenwoordigen dan de minderjarige.

Een voorbeeld: Onlangs kwam er bij de Rechtbank Zeeland-West-Brabant, locatie Middelburg, een verzoek binnen van een minderjarige jongen die een kind had verwekt en voor dit kind een bijzondere curator wilde laten benoemen door de rechtbank. Omdat hij zelf niet processueel bekwaam is om dit verzoek in te dienen, heeft hij zich laten vertegenwoordigen door zijn ouders welke het verzoek via een advocaat hebben laten indienen.

⁴¹ Zie in dit verband art. 809 lid 1 Rv

⁴² HR 5 december 2012, ECLI:NL:HR:2012:PHR:2014:1854

In dit geval hebben zijn ouders dus verzocht om, namens de minderjarige jongen (zoon), een bijzondere curator voor hun kleinzoon te benoemen.

Zoals hierboven genoemd kan een bijzondere curator op drie verschillende manieren verzocht worden. Namelijk door het indienen van een verzoekschrift bij de rechtbank door een advocaat, via de informele rechtsingang (brief of telefoontje) of doordat de wettelijke vertegenwoordigers namens de minderjarige een verzoekschrift indienen bij de rechtbank. De laatste twee manieren worden in dit onderzoek verder niet meer uitgediept. Centraal zal de optie zijn dat een minderjarige via een advocaat een verzoekschrift indient bij de rechtbank.

§3.4 De benoeming van een bijzondere curator

Zoals in de voorgaande paragrafen beschreven kan een bijzondere curator benoemd worden op verzoek van een belanghebbende of de rechter besluit ambtshalve, in het belang van het kind, een bijzondere curator te benoemen. De volgende gevallen kunnen worden onderscheiden⁴³:

1. De minderjarige maakt gebruik van de informele rechtsingang en schrijft een brief aan de rechtbank of belt met de rechtbank (vormvrij);
2. De minderjarige die niet vertegenwoordigd is door zijn wettelijke vertegenwoordiger(s), dient een verzoekschrift tot benoeming van een bijzondere curator bij de rechtbank in via een advocaat;
3. De wettelijke vertegenwoordiger(s) dient namens de minderjarige een verzoekschrift tot benoeming van een bijzondere curator in bij de rechtbank;
4. Een belanghebbende ex art. 798 Rv dient een verzoekschrift tot benoeming van een bijzondere curator in bij de rechtbank ten behoeve van de minderjarige;
5. Gedurende een procedure die aanhangig is bij de rechtbank verzoekt een belanghebbende om benoeming van een bijzondere curator bij de rechtbank ten behoeve van de minderjarige;
6. Gedurende een procedure die aanhangig is bij de rechtbank benoemt de rechter ambtshalve een bijzondere curator ten behoeve van de minderjarige.

Nummer twee zal centraal zijn, waarbij de andere opties wel benoemd zullen worden, daar waar nodig is.

Eerder is genoemd dat een minderjarige het recht heeft om gehoord te worden⁴⁴. Daarom wordt de minderjarige altijd uitgenodigd voor een minderjarigenverhoor.

Tijdens dit verhoor kan de minderjarige mondeling toelichten hoe de situatie voor hem is en wat hij graag veranderd ziet. Dit gebeurt op informele wijze om de minderjarige op zijn gemak te stellen. De rechter heeft bijvoorbeeld in veel gevallen zijn toga niet aan.

⁴³ *Uniform werkproces bijzondere curator ex art. 1:250 BW*, Rechtbank Zeeland – West-Brabant, 25 april 2014, p.2 (zie bijlage). Vastgesteld door het LOVF en het LOVF-hoven op 13 december 2013 respectievelijk 3 februari 2014.

⁴⁴ Zie in dit verband art. 809 lid 1 Rv en art. 12 IVRK

Van dit minderjarigenverhoor wordt geen proces-verbaal opgemaakt, maar wel worden er aantekeningen gemaakt en deze zullen worden bijgevoegd in het dossier.

Nadat het verzoek is gedaan volgens één van de voorgaande mogelijkheden wordt gekeken of er voldaan is aan de volgende twee criteria⁴⁵:

1. Gaat het in de desbetreffende zaak om aangelegenheden betreffende de verzorging en opvoeding van de minderjarige dan wel het vermogen van de minderjarige;
2. Is er strijd tussen de belangen van de minderjarige en de belangen van de met het gezag belaste ouder(s) (wettelijke vertegenwoordiger(s)) dan wel van de voogd(en).

Wordt er aan beide criteria voldaan, dan kan de rechter, indien hij dit noodzakelijk acht en in het belang van de minderjarige vindt, een bijzondere curator benoemen met het doel de belangen van de minderjarige zowel in en buiten rechte te vertegenwoordigen. Daarbij kijkt de rechter dus specifiek naar de aard van de belangenstrijd.

De Hoge Raad heeft beslist welke punten zich lenen voor benoeming van een bijzondere curator⁴⁶. Van belang is dat het hier niet gaat om algemene opvoedingsproblemen, zoals bijvoorbeeld een zakgeldverhoging, maar om specifieke problemen waarbij de belangen van de minderjarige in het geding komen en een bijzondere curator genoodzaakt is.

Procedures waarin een bijzondere curator noodzakelijk kan zijn, zijn de volgende⁴⁷:

- Zaken waarbij gezag, hoofdverblijfplaats of omgang een rol spelen;
- Echtscheidingsprocedures;
- Zaken waarbij een ondertoezichtstelling van de minderjarige een rol spelen;
- Zaken waarbij een uithuisplaatsing van de minderjarige een rol spelen.

§3.5 Personen die als bijzondere curator benoemd kunnen worden

In principe kan iedereen als bijzondere curator benoemd worden. Dit kan iemand zijn die al bij het gezin betrokken is, maar dit kan ook een advocaat, mediator of psycholoog zijn. Wel zijn er voorwaarden gesteld aan de bijzondere curator. Zo moet deze ervaring hebben in het familierecht en dan specifiek ervaring in het afstammingsrecht en moet deze een opleiding/cursus hebben gevolgd in dit rechtsgebied⁴⁸.

Binnen de rechtbank is er een lijst met geschikte bijzondere curatoren waaruit gekozen kan worden.

Het kan zo zijn dat een minderjarige een geschil heeft met zijn ouders, waardoor het wenselijk kan zijn om niet een jurist te benoemen tot bijzondere curator, maar een psycholoog of pedagoog, ook wel gedragsdeskundige genoemd.

⁴⁵ *Uniform werkproces bijzondere curator ex art. 1:250 BW*, Rechtbank Zeeland – West-Brabant, 25 april 2014, p.1 (zie bijlage). Vastgesteld door het LOVF en het LOVF-hoven op 13 december 2013 respectievelijk 3 februari 2014.

⁴⁶ HR 4 februari 2005, *NJ* 2005, 422 (m.nt. J. de Boer).

⁴⁷ *Uniform werkproces bijzondere curator ex art. 1:250 BW*, Rechtbank Zeeland – West-Brabant, 25 april 2014, p.6 (zie bijlage). Vastgesteld door het LOVF en het LOVF-hoven op 13 december 2013 respectievelijk 3 februari 2014.

⁴⁸ *Richtlijn benoeming bc*, Rechtbank Zeeland – West-Brabant, 25 april 2014, p.1 (zie bijlage).

Daarom heeft de rechtbank Zeeland-West-Brabant, op initiatief van de heer C. van Leuven, er voor gekozen om een proef te starten waarbij, in de gevallen zojuist genoemd en er dus niet noodzakelijk een jurist benoemd hoeft te worden, een orthopedagoog of psycholoog wordt benoemd⁴⁹. Deze probeert binnen een termijn van zes weken het gesprek aan te gaan met de ouders en minderjarige(n) over de omgangsregeling⁵⁰ en probeert het probleem tussen de minderjarige en de ouders op te lossen. Het gaat hierbij voornamelijk om de vertegenwoordiging buiten rechte. De rechtbank wil hiermee bekijken of dit tot een vermindering van het aantal procedures zal leiden, doordat een psycholoog of pedagoog het conflict probeert op te lossen binnen de familiesfeer in plaats van binnen de muren van de rechtszaal. Zijn de zes weken voorbij, dan wordt de zaak door de rechtbank geëvalueerd. Zo'n tien psychologen en orthopedagogen zijn inmiddels benoemd tot bijzondere curator⁵¹.

§3.6 De taken van de bijzondere curator

Een bijzondere curator heeft als belangrijkste taak om de belangen van de minderjarige te behartigen daar waar het gaat om de verzorging en opvoeding of het vermogen van de minderjarige⁵².

Concreet houdt dit in dat de bijzondere curator door middel van gesprekken met de minderjarige, maar ook met de ouders van de minderjarige probeert te bewerkstelligen wat in het belang van de minderjarige geacht wordt.

Desnoods door voor de minderjarige een rechtszaak aanhangig te maken, door bijvoorbeeld een verzoekschrift in te dienen.

De Hoge Raad heeft beslist in haar arrest op 4 februari 2005 dat een bijzondere curator niet de positie van 'derde ouder' krijgt toebedeeld⁵³. Het gezag blijft enkel bij de ouder(s) te liggen.

De bijzondere curator hoeft niet zelf de taken vast te stellen. De rechter zal in elke zaak vaststellen wat de taak van de bijzondere curator in dat specifiek geval zal zijn. Het is niet de taak van de bijzondere curator om zich bezig te houden met algemene opvoedingsproblemen⁵⁴. Het moet gaan om een concreet probleem waar een concrete oplossing voor gevonden dient te worden.

De bijzondere curator zal in eerste instantie altijd proberen om het probleem tussen de ouders en de minderjarige buiten de rechtbank op te lossen. Is dit niet mogelijk, dan zal de minderjarige vertegenwoordigd worden in rechte.

Van zijn bevindingen moet de bijzondere curator binnen 4 weken na zijn benoeming een verslag indienen bij de rechtbank⁵⁵.

⁴⁹ 'Gedragsdeskundigen staan kinderen bij in vechtscheidingszaken' 12 februari 2015, www.rechtspraak.nl

⁵⁰ *De Rechtspraak*, 16 februari 2015.

⁵¹ *Proef met gedragsdeskundige als bijzondere curator bij scheiding*, FJR tijdschrift, mr. A.H.W.M. van Beuningen e.a., afl. 4, april 2015.

⁵² *Kamerstukken II*, 06/07, 30 145, nr. 6, p.22.

⁵³ HR 4 februari 2005, *NJ* 2005, 422 onder 3.4.1.

⁵⁴ HR 4 februari 2005, *NJ* 2005, 422 onder 3.4.2.

⁵⁵ *Richtlijn benoeming bc*, Rechtbank Zeeland – West-Brabant, 25 april 2014, p.3 (zie bijlage).

De taak van de bijzondere curator komt ten einde wanneer de belangen van de minderjarige zijn behartigd, of wel door overeenstemming tussen de ouders en de minderjarige of wel door een rechterlijke beslissing.

§3.7 Conclusie

In de afgelopen jaren is de wetgeving om de figuur van de bijzondere curator behoorlijk veranderd. Met name op het gebied van de absolute bevoegdheid en in welke gevallen een bijzondere curator benoemd kan worden.

Dit verzoek kan op twee verschillende manier ingediend worden, namelijk:

- door het indienen van een verzoekschrift en dus via de verzoekschriftprocedure;
 - een advocaat dient het verzoekschrift tot benoeming van een bijzondere curator in bij de rechtbank, namens de minderjarige
 - de wettelijke vertegenwoordigers van de minderjarige dienen, via een advocaat, een verzoekschrift tot benoeming van een bijzondere curator in bij de rechtbank, namens de minderjarige
- door een brief te schrijven, of te telefoneren naar de rechtbank en dus via de informele rechtsingang.

Op verzoek van een belanghebbende kan een bijzondere curator benoemd worden, maar ook kan de rechter ambtshalve benoemen, wanneer hij dit in het belang van de minderjarige acht. Een minderjarige heeft altijd het recht om gehoord te worden.

Dit is vastgelegd in art. 809 Rv, en vloeit tevens voort uit art. 12 van het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Bij indiening van een verzoekschrift toetst de rechter aan twee criteria, namelijk of de zaak betrekking heeft op, of wel de verzorging en opvoeding of wel het vermogen van de minderjarige en of er sprake is van strijdigheid tussen de belangen van de minderjarige en die van zijn ouders. Is er aan beide voorwaarden voldaan, dan ligt de weg open voor de benoeming van een bijzondere curator.

In de praktijk zijn bijzondere curatoren vaak advocaten, mediators en psychologen. Echter is er een opkomst van gedragsdeskundigen die als bijzondere curator worden benoemd, mede gezien de pedagogische aspecten die in een dergelijke zaak aan de orde komen⁵⁶.

Is er een bijzondere curator benoemd dan is het zijn taak om de belangen van de minderjarige te behartigen. Zijn taak eindigt wanneer er overeenstemming is bereikt tussen de ouders en de minderjarige of wanneer de rechter uitspraak heeft gedaan in de zaak.

⁵⁶ *Proef met gedragsdeskundige als bijzondere curator bij scheiding*, FJR tijdschrift, mr. A.H.W.M. van Beuningen e.a., afl. 4, april 2015.

Om een duidelijk beeld te scheppen van waar dit onderzoek specifiek om draait kunnen de volgende punten worden genoemd:

- de minderjarige, in zijn rol als belanghebbende, vraagt om de benoeming van een bijzondere curator;
- dit verzoek wordt gedaan middels het indienen van een verzoekschrift bij de rechtbank;
- een advocaat dient dit verzoek namens de minderjarige in bij de rechtbank.

De overige mogelijkheden die zijn gegeven in de voorgaande hoofdstukken zijn volledigheidshalve genoemd, maar zullen niet centraal staan in dit onderzoek.

Hoofdstuk 4 – Visies

In hoofdstuk 1 is benoemd dat een minderjarige onder het gezag van zijn ouders staat en in beginsel processueel handelingsonbekwaam is om zelfstandig een zaak aanhangig te maken bij de rechtbank. Vervolgens werd in hoofdstuk 2 dieper ingegaan op de figuur van de bijzondere curator. Daarin werd duidelijk dat een belanghebbende een verzoek tot benoeming bijzondere curator kan indienen bij de rechtbank. Aangezien een minderjarige in beginsel onbekwaam is om een dergelijk verzoek in te dienen, lijkt het er op dat hier twee wetsartikelen elkaar tegenspreken. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe hier over gedacht wordt. Drie invalshoeken worden bekeken, namelijk die van de parlementaire geschiedenis, die van de literatuur en die van de jurisprudentie.

§4.1 Visie vanuit de wet

Een minderjarige is volgens art. 1:234 lid 1 BW bevoegd om rechtshandelingen te verrichten, tenzij de minderjarige wordt vertegenwoordigd door zijn wettelijke vertegenwoordiger (ouders of voogd).⁵⁷ Wel geldt dat hij rechtshandelingen mag verrichten indien dit in het maatschappelijk verkeer gebruikelijk is. Gedacht kan worden aan een minderjarige die een brood koopt voor zijn moeder. In dat geval hoeft hij niet vertegenwoordigd te worden door zijn wettelijke vertegenwoordiger. Dit wordt omschreven als handelingsonbekwaamheid. De wetgever heeft door artikel 1:245 BW in het leven te roepen bepaald dat minderjarigen onder gezag staan.⁵⁸ Zoals hierboven beschreven moet hij dus vertegenwoordigd worden door zijn wettelijke vertegenwoordiger, zowel in als buiten rechte (lid 4).

Indien één van zijn ouders of voogden de minderjarige niet willen vertegenwoordigen dan bestaat er de mogelijkheid van de bijzondere curator. Dit is opgenomen in artikel 1:250 BW. Dit kan worden ingezet wanneer de belangen van de minderjarige niet overeenkomen met die van zijn wettelijke vertegenwoordiger(s).

Uit dit artikel blijkt dat een verzoek tot benoeming bijzondere curator gedaan kan worden door een belanghebbende of deze benoeming geschiedt door een ambtshalve beslissing. Belanghebbenden zijn volgens art. 798 lid 1 Rv ‘Degene op wiens rechten of verplichtingen de zaak rechtstreeks betrekking heeft.’ Hieruit zou je dan ook de conclusie kunnen trekken dat een minderjarige belanghebbende is en dit verzoek bij de rechtbank dus mag indienen. Deze gedachte botst echter met artikel 1:245 Burgerlijk Wetboek waar staat dat een minderjarige onder het gezag van zijn wettelijke vertegenwoordigers (ouders) staat.⁵⁹ In lid 4 van dit artikel staat: *“Het gezag heeft betrekking op de persoon van de minderjarige, het bewind over zijn vermogen en zijn vertegenwoordiging in burgerlijke handelingen, zowel in als buiten rechte.”*

⁵⁷ Kamerstukken II 92/93, 23 012, nr.2 (MvT).

⁵⁸ Kamerstukken II 92/93, 21 309, nr.6, p.3-4.

⁵⁹ Kamerstukken II 92/93, 21 309, nr.6, p.3-4.

Vooraf 'de vertegenwoordiging in burgerlijke handelingen, zowel in als buiten rechte' is hier belangrijk.

Dit is in het artikel opgenomen omdat een minderjarige in beginsel onbekwaam is om zelfstandig een verzoek in te dienen bij de rechtbank.

Er wordt al enige tijd gepleit voor een eigen formele rechtsingang voor de minderjarige. Dit om de rechtspositie van de minderjarige te versterken. Zouden minderjarigen een eigen rechtsingang toegekend krijgen, dan zou dit betekenen dat ze in zekere zin een formele rechtspositie hebben. Er moet hierbij wel een kanttekening geplaatst worden wat betreft de formele rechtspositie. Minderjarigen hebben in sommige gevallen wel een formele rechtspositie. Een aantal van deze uitzonderingen zijn genoemd in hoofdstuk 1.

Al in de jaren 70 van de vorige eeuw is er een discussie over de rechtspositie van de minderjarige. In het rapport 'Jeugdbeschermingsrecht' van de commissie Wiarda werden verscheidene voorstellen gedaan om de rechtspositie van de minderjarige te versterken. Aan het eind van de jaren 80 werden er in de politiek reacties gegeven over dit rapport. Op dat moment waren er al verscheidene voorstellen in de wet overgenomen, maar op de vraag of een minderjarige een eigen rechtsingang zou moeten krijgen werd ontkennend geantwoord⁶⁰. Als reden werd gegeven dat het niet wenselijk zou zijn dat familie gerelateerde conflicten juridisch worden gemaakt. Familieleden zouden niet in de rechtbank tegenover elkaar moeten staan. Daarbij bestond de angst dat het oordeel van de rechter te snel zou worden ingeschakeld. En zou een uitspraak van de rechter het daadwerkelijke probleem oplossen?

Bijkomende reden was dat de werklast van de rechter nog zwaarder zou worden wanneer minderjarigen zelfstandig een zaak aanhangig mogen maken bij de rechtbank. Kortom, de politiek vond het in die tijd niet noodzakelijk om een minderjarige een formele rechtspositie toe te kennen.

In 1991 benadrukte de heer Kosto, toenmalig staatssecretaris van justitie, dat een minderjarige procesrechtelijk niet zelfstandig, dus zonder dat hij vertegenwoordigd wordt door zijn ouders of voogd, een procedure mag starten bij de rechtbank. Ook al kan de minderjarige aangemerkt worden als belanghebbende in de reeds aanhangig gemaakte zaak. Dit betekent niet dat een minderjarige vervolgens niets kan beginnen. Zou een minderjarige zich willen wenden tot de rechtbank, dan zou hij dat via de route van de informele rechtsingang moeten doen⁶¹. Maar met deze uitspraak is de discussie nog steeds niet afgedaan. Ruim 12 jaar later wordt er nog steeds gediscussieerd over een eigen rechtsingang voor minderjarigen. De toenmalige minister van justitie liet per brief aan de Tweede Kamer weten dat hij heeft besloten om geen formele rechtspositie toe te kennen aan de minderjarige, omdat hier niet voldoende grond voor bestaat⁶².

⁶⁰ *Kamerstukken II 89/90*, 21 309, nr.2, p.18.

⁶¹ *Kamerstukken II 91/92*, 22 487, nr.3, p.7.

⁶² *Kamerstukken II 2003/04*, 29 200 VI, nr.116.

Als reden hiervoor werd gegeven dat het feit dat een minderjarige vertegenwoordigd kan worden door zijn wettelijke vertegenwoordigers en, wanneer de belangen van de minderjarige niet overeen komen met die van zijn wettelijke vertegenwoordigers, daarnaast vertegenwoordigd kan worden door een bijzondere curator, de belangen van de minderjarige voldoende gewaarborgd worden⁶³.

Uit de parlementaire geschiedenis van de afgelopen decennia kan opgemaakt worden dat de politiek het niet noodzakelijk achtte om een minderjarige een formele rechtspositie toe te kennen.

Uit de uitspraak van de heer Kosto in 1991 blijkt dat een minderjarige niet zelfstandig, zonder dat hij vertegenwoordigd wordt door zijn ouders of voogd, een procedure kan starten bij rechtbank. Ook al is de minderjarige zelf belanghebbende. Wil deze toch een procedure starten, dan kan dat door middel van de informele rechtsingang of via een bijzondere curator.

Duidelijk is dat een minderjarige in beginsel geen formele rechtspositie heeft. Echter, de vraag blijft bestaan of een minderjarige dan wel een advocaat in de arm kan nemen om een verzoek tot benoeming van een bijzondere curator in te dienen bij de rechtbank. De wet én de parlementaire geschiedenis hebben hier geen eenduidig antwoord op. Maar uit het voorgaande kan de conclusie getrokken worden dat dit niet het geval is.

§4.2 Visie vanuit de literatuur

Ook in de literatuur is er menig aandacht besteed aan dit onderwerp. Het Instituut Verweij en Jonkers heeft in 2003 een onderzoek gedaan naar de minderjarige als procespartij. Hierin namen zij het standpunt in dat een minderjarige zonder tussenkomst van een advocaat een verzoek tot benoeming van een bijzondere curator kan doen.⁶⁴ Echter bestaat er twijfel of er hier wordt gesproken over de informele rechtsingang of dat het gaat over een formeel verzoek via de verzoekschriftprocedure. Het eerste wordt vermoed, aangezien op dezelfde pagina van dit onderzoek wordt verklaard dat dit de enige mogelijke optie was. Dit in verband met het feit dat de Tweede Kamer niet voldoende reden zag voor een formele rechtsingang voor minderjarigen⁶⁵.

Wat binnen de literatuur ook te vinden is is dat beide mogelijkheden open staan, namelijk zowel de route via de informele rechtsingang, maar ook de route van de verzoekschriftprocedure⁶⁶.

De heer J.E. Doek zegt in een artikel over de minderjarige en zijn processuele (on)bekwaamheid⁶⁷ dat hij vindt dat Nederland te kort schiet in het feit dat minderjarigen in het civiele recht nog geen formele rechtspositie hebben.

⁶³ *Kamerstukken II 2003/04*, 29 200 VI, nr. 116, p.3.

⁶⁴ Verweij-Jonkers Instituut, *De minderjarige als procespartij*, februari 2003, p.27.

⁶⁵ Brief van de minister van justitie van 4 december 2003, *Kamerstuk II 2003-2004*, 29200 VI, nr. 16

⁶⁶ *Formele en informele rechtsingang(en) minderjarige*, april 2013, Van Leuven en De Klerk, afl. 4, p.74.

⁶⁷ *De minderjarige en zijn processuele (on)bekwaamheid*, J.E. Doek

In art. 5 IVRK staat het volgende: *“De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.”*

Daaruit kan volgens de heer Doek worden opgemaakt dat een minderjarige in toenemende mate in staat is zijn mening kenbaar te maken naarmate de minderjarige ouder wordt (vanaf 12 jaar) en dat deze dus ook steeds meer zelfstandig kan optreden in het recht. Hij is de mening toegedaan dat een minderjarige wel zelfstandig een bijzondere curator zou kunnen verzoeken, nu deze steeds meer in staat is zijn belangen te verwoorden.

Niet alleen in de wet, maar dus ook in de literatuur wordt niet duidelijk gemaakt of een minderjarige zich mag wenden tot een advocaat met de vraag een verzoekschrift tot benoeming van een bijzondere curator bij de rechtbank in te dienen.

§4.3 Visie vanuit de jurisprudentie

Recent heeft de Hoge Raad beslist in een zaak waarbij het ging over de vraag of een minderjarige recht heeft op inzage van de processtukken, dit met betrekking tot zijn ondertoezichtstelling⁶⁸. De verdediging was het niet eens met de veronderstelling dat de minderjarige formeel niet als belanghebbende kon worden aangemerkt, omdat de minderjarige toch het recht heeft om de opheffing van de ondertoezichtstelling te verzoeken. Het Hof heeft echter anders geoordeeld, namelijk dat het recht om inzage te krijgen in de processtukken alleen kan worden geëist door een formele belanghebbende. Aangezien de minderjarige niet als formele belanghebbende kan worden aangemerkt en dus niet procesbekwaam is, geldt dit recht op inzage hier niet⁶⁹.

Bovendien ziet het Hof de moeder van de minderjarige als formele procespartij, in haar hoedanigheid van wettelijke vertegenwoordiger van de minderjarige. Wanneer de minderjarige dus inzage wil hebben in de processtukken, kan hij zich wenden tot zijn wettelijke vertegenwoordiger⁷⁰.

Verder wordt er in dit arrest nog geoordeeld over het feit dat een minderjarige in beginsel, uitzonderingen daar gelaten (zie uitzonderingen in hoofdstuk 1), niet zelfstandig zonder tussenkomst van een wettelijke vertegenwoordiger of advocaat in een rechtszaak kan optreden⁷¹. Zoals in hoofdstuk 2 al eerder is genoemd, heeft een minderjarige wel het recht om gehoord te worden.

Echter zorgt dit er niet automatisch voor dat deze ook als formele procespartij aangemerkt kan worden⁷².

⁶⁸ HR. 5 december 2014, *ECLI:NL:PHR:2014:1854*

⁶⁹ HR. 5 december 2014, *ECLI:NL:PHR:2014:1854*, zie overweging 2.9

⁷⁰ HR. 5 december 2014, *ECLI:NL:PHR:2014:1854*, zie overweging 2.10

⁷¹ HR. 5 december 2014, *ECLI:NL:PHR:2014:1854*, zie overweging 2.12

⁷² HR. 5 december 2014, *ECLI:NL:PHR:2014:1854*, zie overweging 2.13

Het gaat hier weliswaar niet om een verzoek tot benoeming van een bijzondere curator, maar met deze casus wordt wel duidelijk hoe de rol van de minderjarige in het procesrecht wordt gezien.

Professor. mr. T. Liefwaard, hoogleraar Kinderrechten aan de Universiteit van Leiden, heeft naar aanleiding van deze uitspraak in het Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht een reactie gegeven⁷³. Hij verklaart dat de uitspraak van de Hoge Raad weliswaar voldoende gemotiveerd is, maar dat er misschien wel een betere rechtspositie voor de minderjarige kan worden behaald. Met name wordt er in gegaan op art. 5 IVRK waar is vastgelegd dat een minderjarige vertegenwoordigd wordt door zijn wettelijke vertegenwoordiger, maar op een manier die aansluit bij de leeftijd van het kind. Mr. Liefwaard stelt dan ook dat dit niet in lijn is met het feit dat minderjarigen, of ze nu 12 jaar of 16 jaar zijn, processueel onbekwaam zijn.

Hij concludeert dat er verder gekeken zal moeten worden dan wat de wetgever oorspronkelijk heeft bedoeld met de van toepassing zijnde wetsartikelen.

Uit deze uitspraak en de daarop gebaseerde reactie kan opgemaakt worden dat er verschillend gedacht wordt over dit onderwerp. De één vindt dat een minderjarige een betere rechtspositie zou moeten krijgen, mede gelet op de internationale regelgeving. De ander vindt dat gekeken moet worden naar hoe de wetgever het oorspronkelijk heeft bedoeld. Zo zijn er meerdere uitspraken van de rechtsprekende instanties. Er zijn uitspraken waarin de minderjarige wordt afgewezen in zijn verzoek tot benoeming van een bijzondere curator, maar ook uitspraken waarin deze niet-ontvankelijk wordt verklaard. Een voorbeeld is de uitspraak van de rechtbank in Alkmaar. Deze heeft in 2011 een minderjarige niet-ontvankelijk verklaard in zijn verzoek tot benoeming van een bijzondere curator, omdat hij geen formele rechtspositie bezit en dus vertegenwoordigd moet worden door, in dit geval, de Raad van de Kinderbescherming of zijn wettelijke vertegenwoordigers.⁷⁴

Toch worden verzoeken tot benoeming van een bijzondere curator wel regelmatig toegewezen. Een voorbeeld hiervan is een uitspraak van de rechtbank Maastricht. In deze zaak werd overwogen of de minderjarige ontvankelijk is in zijn verzoek tot benoeming bijzondere curator, aangezien een minderjarige in beginsel processueel onbevoegd is zelfstandig een verzoek te doen bij de rechtbank. De rechtbank oordeelt dat een minderjarige zelfstandig een verzoekschrift kan indienen tot benoeming van een bijzondere curator, omdat hij belanghebbende is. Echter, wel wordt de eis gesteld dat hij voldoende wilsbekwaam is.⁷⁵ Dit houdt in dat de minderjarige in staat is zijn belangen onder woorden te brengen. In deze zaak werd de minderjarige niet-ontvankelijk verklaard, omdat hij niet wilsbekwaam was.

Hierbij heeft, volgens de rechter, de minderjarige dus een formele rechtspositie, mits hij wilsbekwaam is.⁷⁶

⁷³ *Rechtspositie minderjarige*, FJR tijdschrift, Prof. Mr. T. Liefwaard, afl. 3, maart 2015

⁷⁴ Rb. Alkmaar 21 december 2011, *ECLI* BW0361.

⁷⁵ Rb. Maastricht 29 november 2011, *ECLI* BU6640
Kamerstukken II 93/94, 23 012, nr. 8, p.8.

⁷⁶ Rb. 's-Gravenhage 12 maart 1980, *ECLI* AC2403.

Omdat in het volgende hoofdstuk de jurisprudentie uitgebreid geanalyseerd wordt, zal hier nu niet verder op in gegaan worden.

Hoofdstuk 5 – De bestaande handelswijzen

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet wat de handelswijze van enerzijds de rechtbank Zeeland-West-Brabant is en anderzijds de handelswijzen van de overige rechtbanken in Nederland zijn. Vervolgens worden deze handelswijzen naast elkaar gelegd om te bezien wat de overeenkomsten en verschillen zijn en worden de theorie, zoals genoemd in het vorige hoofdstuk, en de praktijk vergeleken. Komt de werkwijze van de rechtbank Zeeland-West-Brabant overeen met hoe de wet(sgeschiedenis), de jurisprudentie en de literatuur dit onderwerp belichten?

§5.1 Handelswijze van de rechtbank Zeeland-West-Brabant

Allereerst moet gezegd worden dat er in totaal vijf dossiers met betrekking tot de benoeming van een bijzondere curator ex art. 1:250 BW zijn bekeken om tot beantwoording van deze deelvraag te komen. Dit aantal lijkt heel erg weinig, maar dergelijke verzoeken komen nu eenmaal niet wekelijks voor. Het betreft zeldzame verzoeken die een enkele keer worden ingediend. Wel merkt men bij de rechtbank dat het aantal verzoeken tot benoeming van een bijzondere curator in opkomst is. De aandacht voor de figuur van de bijzondere curator neemt, ook in andere zaken, toe.

Het feit dat er maar een enkele keer een verzoek wordt gedaan door een minderjarige om een bijzondere curator te laten benoemen, toont aan dat het van belang is dat er duidelijkheid is voor de rechtbank Zeeland-West-Brabant. Niet alleen bij de rechtbank Zeeland-West-Brabant zijn er maar enkele gevallen te vinden van verzoekschriften die gedaan worden door een advocaat namens een minderjarige, ook bij de overige rechtbanken in Nederland zijn er niet tientallen dossiers beschikbaar. Het feit dat de rechtbank Zeeland-West-Brabant een beperkt aantal dossier heeft én de overige rechtbanken er ook maar een aantal hebben zorgt er daarom voor dat er een realistisch beeld kan worden geschetst.

Zeker nu de mogelijkheid van het benoemen van een bijzondere curator steeds meer bekendheid geniet en hier dus meer en meer gebruik van wordt gemaakt, is het belangrijk voor rechtbanken om te weten hoe zij met dergelijke verzoeken om moeten gaan en hoe ze het beste kunnen handelen.

Van de vijf bekeken dossiers zijn er twee afgewezen en drie toegewezen. Echter zijn alle verzoeken van de minderjarigen wel degelijk in behandeling genomen en is er uitspraak gedaan. De twee verzoeken die zijn afgewezen, zo blijkt uit de beschikking, zijn afgewezen omdat de rechtbank van oordeel was dat er geen sprake is van een belangenstrijd of omdat er te weinig belang was voor de minderjarige om een bijzondere curator te benoemen. De overige drie (toegewezen) verzoeken werden toegewezen, omdat er voldaan werd aan de criteria die zijn gesteld in art. 1:250 BW.

In geen van de gevallen werd in de beschikking opgenomen de vraag of een minderjarige een dergelijk verzoek tot een benoeming van een bijzondere curator wettelijk gezien wel kan indienen via een advocaat.

<u>Toegewezen</u>	<u>Afgewezen</u>	<u>Niet-ontvankelijk verklaard</u>	<u>In behandeling genomen</u>
3 dossiers	2 dossiers	0 dossiers	5 dossiers

Eén dossier, buiten de hiervoor genoemde vijf dossiers, is het benoemen waard, omdat er in dit dossier een overweging door de rechtbank wordt gemaakt of de brief van de minderjarige kan worden gezien als verzoekschrift. De situatie is als volgt: de minderjarige heeft zelf een brief geschreven aan de rechtbank, maar heeft aan een advocaat verzocht of hij deze brief wil insturen bij de rechtbank.

De advocaat heeft dit vervolgens gedaan, waarna er binnen de rechtbank een gesprek ontstond of dit gezien moet worden als een verzoekschrift als benoemd in de wet of als een brief in het kader van de informele rechtsingang.

Uiteindelijk is het behandeld als een verzoek via de informele rechtsingang. Was dit verzoek wel gezien als verzoekschrift, dan was het behandeld als een verzoekschriftprocedure.

In geen van de dossiers werd er dus een overweging gemaakt over de vraag of de minderjarige processueel wel bekwaam is een dergelijk verzoek te doen.

De rechtbank kijkt in alle gevallen naar het feit of de minderjarige belanghebbende is zoals genoemd in art. 798 Rv.

Indien dat het geval is wordt het verzoek behandeld als een verzoekschriftprocedure en wordt er vervolgens uitspraak gedaan.

Wat de rechter vervolgens beslist op het verzoekschrift ligt in alle gevallen aan het feit of er voldaan is aan de criteria die zijn genoemd in art. 1:250 BW.

§5.2 Interviews

De gehouden interviews bevestigen het feit dat verzoeken van minderjarigen die namens een advocaat handelen wel gewoon in behandeling genomen worden. Wel blijkt uit de interviews dat de medewerkers van de rechtbank Zeeland-West-Brabant het lastig vinden dat de wet niet duidelijk is in het feit of een minderjarige dus een eigen rechtsingang heeft, namelijk enerzijds het processueel onbekwaam zijn van de minderjarige, anderzijds het feit dat de minderjarige volgens art. 1:250 BW belanghebbende is. Alle geïnterviewden zijn het er over eens dat het goed zou zijn als de minderjarige zich tot een advocaat kan wenden om te vragen of hij, namens hem, een verzoekschrift tot de benoeming van een bijzondere curator wil indienen. Wel moet volgens mevr. mr. J.J Visser de mogelijkheid van de informele rechtsingang open staan. Het moet een aanvulling zijn.

§5.3 Handelswijze van andere rechtbanken in Nederland

Andere rechtbanken in Nederland ontvangen zo nu en dan ook dergelijke verzoeken van minderjarigen. Tien daarvan, uitgezonderd de rechtbank Zeeland-West-Brabant, zijn in de jurisprudentie opgenomen en zullen in deze paragraaf bekeken worden. Zoals eerder genoemd zijn ook hier niet tientallen dossiers beschikbaar.

Van de tien bekeken gepubliceerde uitspraken zijn er drie zaken toegewezen⁷⁷, zijn zes zaken afgewezen⁷⁸ en is één zaak niet-ontvankelijk verklaard⁷⁹. Echter zijn alle verzoeken van de minderjarigen wel degelijk in behandeling genomen en is er in negen van de tien keer uitspraak gedaan.

De zaken die afgewezen zijn, zijn in bijna alle gevallen afgewezen omdat er volgens de verschillende rechtbanken geen belangenstrijd aanwezig is. Eén keer is een verzoek afgewezen, omdat er niet voldoende onderbouwing was aangevoerd.

De zaken die zijn toegewezen zijn in het belang van het kind toegewezen en omdat er voldaan was aan de aanvullende criteria die gesteld zijn in artikel 1:250 BW.

De rechter kan het besluit nemen dat hij het verzoek niet-ontvankelijk verklaard, omdat een minderjarige in beginsel processueel niet bekwaam is een verzoekschriftprocedure te starten bij de rechtbank⁸⁰. Dit is dan ook gebeurd bij de rechtbank Alkmaar. Dit is de enige keer van alle zaken dat een minderjarige niet-ontvankelijk werd verklaard om zijn processuele positie.

<u>Toegewezen</u>	<u>Afgewezen</u>	<u>Niet-ontvankelijk verklaard</u>	<u>In behandeling genomen</u>
3 dossiers	6 dossiers	1 dossier	10 dossiers

§5.4 Verschillen

Hele grote verschillen zijn er dan ook niet te vinden in de handelswijze van de rechtbank Zeeland-West-Brabant en de overige rechtbanken in Nederland. Over het algemeen gaat de rechtspraak hetzelfde te werk in de verschillende arrondissementen wat betreft de behandeling van zaken. Op een enkele zaak na, namelijk de uitspraak van de rechtbank Alkmaar op 21 december 2011, is de algemene lijn in de beschikbare uitspraken dat een minderjarige als belanghebbende een verzoekschrift kan indienen tot benoeming van een bijzondere curator. In hoofdstuk twee hebben we gezien dat de minderjarige tot de belanghebbenden kan worden gerekend⁸¹.

De rechtbank Zeeland-West-Brabant gaat dus niet compleet anders te werk. Ook al is er geen landelijk beleid wat betreft verzoeken van minderjarigen tot de benoeming van een bijzondere curator, toch gaan de rechtbanken er apart van elkaar praktisch gezien op dezelfde manier mee om.

⁷⁷ Rb. 's-Gravenhage 18 juni 2010, *ECLI* NL RBSGR 11484.

Rb. 's-Gravenhage 16 september 2010, *ECLI* NL RBSGR 29822.

Rb. Haarlem 28 juni 2011, *ECLI* NL BU6452.

⁷⁸ Rb. Utrecht 20 april 2011, *ECLI* NL RBUTR 5805.

Rb. 's-Gravenhage 11 augustus 2009, *ECLI* NL RBSGR 14228

Rb. Haarlem 21 juli 2009, *ECLI* NL RBHAA 3528.

Rb. Zutphen 23 maart 2012, *ECLI* NL RBZUT 857.

Rb. 's-Gravenhage 16 juni 2010, *ECLI* NL RBSGR 11481.

Rb. Groningen 30 november 2010, *ECLI* BO7050.

⁷⁹ Rb. Alkmaar 21 december 2011, *ECLI* BW0361.

⁸⁰ Rb. Alkmaar 21 december 2011, *ECLI* BW0361

⁸¹ HR 4 februari 2005, *NJ* 2005, 422 (m.nt. J. de Boer).

Het feit dat rechtbanken in de praktijk hetzelfde omgaan met deze verzoekschriften is ook een logisch gevolg, aangezien er gekeken wordt naar de belangen van de minderjarige. Wanneer de minderjarige zich in een conflict met zijn wettelijke vertegenwoordiger(s) bevindt, probeert de rechtbank altijd in een oplossing te voorzien.

§5.5 Overeenkomsten

De grote overeenkomst is dat alle rechtbanken de nadruk leggen op het feit of er wel of niet een belangenstrijd is tussen de minderjarige en de ouders. Dit is ook logisch, want dat is één van de belangrijkste criteria voor het benoemen van een bijzondere curator. Is deze belangenstrijd er voldoende, dan wordt in veel gevallen een bijzondere curator benoemd. Er wordt echter natuurlijk ook nog naar andere criteria zoals gesteld in de wet gekeken. Is er geen belangenstrijd, of kan dit niet voldoende aannemelijk worden gemaakt, dan wordt er geen bijzondere curator benoemd. Ook blijkt uit veel dossiers dat het belang van het kind voorop wordt gesteld.

§5.6 Vergelijking praktijk en theorie

Als de vergelijking wordt gemaakt van wat er in de wet en jurisprudentie geschreven staat en hoe rechtbanken daar in de praktijk mee omgaan, blijkt toch dat hier wel enkele verschillen liggen. Het feit dat een minderjarige in beginsel processueel onbekwaam is⁸², leidt in de jurisprudentiezaken die hierboven zijn behandeld bijna niet tot een niet-ontvankelijk verklaring. Feit blijft dat art. 1:250 BW botst met het idee van processuele onbekwaamheid en dit maakt het ook heel moeilijk voor rechtbanken om in een zaak te beslissen of de minderjarige ontvankelijk moet worden verklaard of niet. Rechtbanken kiezen er in bijna alle gevallen voor om het verzoek wel in behandeling te nemen en ook daadwerkelijk uitspraak te doen.

In de meeste gevallen lijken de rechtbanken, wanneer zij eenmaal constateren dat aan de criteria van art. 1:250 BW is voldaan, genegen te zijn om over te gaan tot benoeming van een bijzondere curator. Mijns inzien zou dit in het kader van de wetsgeschiedenis⁸³ ook kunnen indien men aanneemt dat het de minderjarige als belanghebbende vrij staat om via een advocaat benoeming van een bijzondere curator te verzoeken.

§5.7 Conclusie

Binnen de rechtbank Zeeland-West-Brabant worden in alle gevallen de verzoeken van minderjarigen tot benoeming van een bijzondere curator in behandeling genomen. Visie van de rechtbank is dat een minderjarige in zijn algemeenheid niet zo maar gerechtelijke stappen onderneemt en dus serieus genomen moet worden.

Ook landelijk gezien worden dergelijke verzoeken in de meeste gevallen behandeld. Een enkele keer komt het voor dat een minderjarige niet-ontvankelijk wordt verklaard. Dat een verzoek van een minderjarige wordt behandeld biedt alleen geen garantie voor de minderjarige dat ook daadwerkelijk een bijzondere curator wordt benoemd. Dit ligt helemaal aan de aard van de zaak. Toch wordt er vaak gehandeld in het belang van het kind en zal een bijzondere curator worden aangesteld die de belangen van de minderjarige zal behartigen.

Er zijn voornamelijk overeenkomsten te vinden tussen de uitspraken van de rechtbank

⁸² J.E. Doek, P. Vlaardingerbroek 2000, p. 240.

⁸³ *Kamerstukken II* 1993/94, 23 012, nr.5, p. 33 (MvA).

Zeeland-West-Brabant en de overige rechtbanken. De uitspraak van de rechtbank Alkmaar, waarbij een minderjarige niet-ontvankelijk wordt verklaard in zijn verzoek omdat hij niet processueel bekwaam is, blijft de grote uitzondering⁸⁴.

Concluderend kan dus gesteld worden dat de rechtbanken in Nederland zich in hun uitspraken eigenlijk niet expliciet uitlaten over de vraag of een advocaat namens een minderjarige een verzoekschrift mag indienen tot benoeming van een bijzondere curator. Veelal wordt er gekeken naar de aard van de zaak, naar of er wel een belangenstrijd is tussen de minderjarige en de ouders en of het dus in het belang is van een kind dat een bijzondere curator wordt benoemd.

⁸⁴ Rb. Alkmaar 21 december 2011, *ECLI* BW0361

Hoofdstuk 6 – De mogelijke handelswijzen

In het vorige hoofdstuk is uiteengezet hoe de rechtbank Zeeland-West-Brabant en de andere rechtbanken in Nederland handelen ten aanzien van dit vraagstuk. De conclusie is dat in de meeste gevallen dergelijke verzoeken van advocaten, die namens minderjarigen handelen, wel degelijk worden behandeld en, als de aard van de zaak het toe laat, een bijzondere curator wordt benoemd. In veel van deze gevallen wordt hier niet naar gekeken, in die zin dat er geen specifieke overweging is gemaakt of een minderjarige via een advocaat een verzoekschriftprocedure kan starten.

Maar wat zou de rechtbank kunnen beslissen in het geval er een verzoekschrift van een advocaat binnenkomt die namens een minderjarige handelt? Deze verschillende mogelijkheden worden in dit hoofdstuk uiteengezet. Ook zullen van deze handelswijzen de voor- en nadelen op een rijtje worden gezet.

§6.1 Verschillende handelswijzen

De volgende mogelijkheden zijn er:

- Het verzoek wordt wel behandeld en vervolgens ook toegewezen;
- Het verzoek wordt wel behandeld, maar vervolgens afgewezen;
- Het verzoek wordt niet-ontvankelijk verklaard;

Het verzoek wordt wel behandeld en vervolgens ook toegewezen

De rechtbank kan besluiten de zaak wel in behandeling te nemen, ondanks het feit dat een minderjarige processueel onbekwaam is een dergelijk verzoek te doen. Dit zou om de redenen kunnen gaan die beschreven zijn in het vorige hoofdstuk. In een dergelijk geval kan de rechtbank, wanneer de aard van de zaak het toestaat, een bijzondere curator benoemen welke de belangen van de minderjarige zal behartigen. De rechtbank kijkt specifiek naar de aard van het conflict. Is er strijd tussen de belangen van de minderjarige en zijn ouder(s) én gaat het om zaken betreffende de verzorging en opvoeding of om het vermogen van de minderjarige, dan ligt de weg naar een toewijzing van het verzoek open.

Het verzoek wordt wel behandeld, maar vervolgens afgewezen

Wanneer de rechtbank besluit het verzoek van de minderjarige wel in behandeling te nemen, maar blijkt dat er geen sprake is van een belangenconflict tussen de ouders en de minderjarige of wanneer geen sprake is van een conflict betreffende de verzorging en opvoeding of het vermogen van de minderjarige, kan de rechter beslissen om het verzoek af te wijzen. In dat geval bestaat er de mogelijkheid om in hoger beroep te gaan⁸⁵.

⁸⁵ HR 1 februari 2013, ECLI NL BZ0245.

Het verzoek wordt niet-ontvankelijk verklaard

Zoals bij de rechtbank Alkmaar op 21 december 2011 ook werd beslist, kan de rechter het besluit nemen dat hij het verzoek niet-ontvankelijk verklaard, omdat een minderjarige in beginsel processueel niet bekwaam is een verzoekschriftprocedure te starten bij de rechtbank⁸⁶. Er zijn vervolgens drie dingen die de rechter kan doen.

1. De rechtbank verklaart het verzoek niet-ontvankelijk en laat het daar bij;
2. De rechtbank verklaart het verzoek niet-ontvankelijk en verwijst de minderjarige door naar de route van de informele rechtsingang;
3. De rechtbank verklaart het verzoek niet-ontvankelijk, maar benoemt ambtshalve een bijzondere curator in het belang van het kind en omdat hij nu toch al weet heeft van de situatie van de minderjarige.

Optie 1. De rechtbank verklaart het verzoek niet-ontvankelijk en laat het daar bij

De rechtbank kan beslissen dat de minderjarige niet het recht heeft om zich te wenden tot een advocaat met de vraag of deze een verzoekschrift tot benoeming bijzondere curator wil indienen. De minderjarige kan dan niet-ontvankelijk worden verklaard. Dit staat niet specifiek in de wet. Maar de vraag die dan gesteld moet worden is of een minderjarige het recht heeft om een dergelijk verzoek in te dienen. De rechter zou dit ontkennend kunnen beantwoorden, omdat de wet zegt dat een minderjarige onder het gezag van zijn wettelijke vertegenwoordigers staat en zij de minderjarige moeten vertegenwoordigen, zowel in en buiten rechte. Wanneer een minderjarige dus zelfstandig, met tussenkomst van een advocaat, een verzoekschrift indient bij de rechtbank wordt hij niet vertegenwoordigd door zijn ouders en bestaat de kans dat de rechtbank, op grond van die reden, de minderjarige niet-ontvankelijk verklaard.

Optie 2. De rechtbank verklaart het verzoek niet-ontvankelijk en verwijst de minderjarige door naar de route van de informele rechtsingang

Om dezelfde reden als bij optie één kan de rechtbank de minderjarige niet-ontvankelijk verklaren. De rechtbank kan de minderjarige echter wijzen op de mogelijkheid van de informele rechtsingang. Door deze rechtsingang kan de minderjarige op een procesrechtelijk juiste manier de rechtbank verzoeken om een bijzondere curator aan te stellen om zijn belangen te behartigen. De rechtbank kan zich dan opnieuw buigen over het vraagstuk en indien dit in het belang van de minderjarige is, een bijzondere curator benoemen.

Optie 3. De rechtbank verklaart het verzoek niet-ontvankelijk, maar benoemt ambtshalve een bijzondere curator in het belang van het kind en omdat hij nu toch al weet heeft van de situatie van de minderjarige

Evenals in optie één en twee kan de rechtbank beslissen tot niet-ontvankelijk verklaring. Artikel 1:250 BW spreekt over het feit dat een bijzondere curator ook ambtshalve benoemd kan worden. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren, wanneer de handelend rechter weet heeft van het feit dat de belangen van de minderjarige knel zijn komen te zitten. Indien de aard van de zaak het toelaat kan de rechtbank dan zonder verzoek tot benoeming van een bijzondere curator beslissen om alsnog een bijzondere curator te benoemen.

⁸⁶ Rb. Alkmaar 21 december 2011, ECLI BW0361

Wanneer de rechter het verzoek niet-ontvankelijk heeft verklaard, heeft hij dus weet van de zaken die er spelen in het leven van de minderjarige. In een dergelijk geval kan de rechter dus ambtshalve⁸⁷, omdat hij dit in het belang van de minderjarige acht, als nog een bijzondere curator benoemen.

§6.2 Voor- en nadelen van deze handelwijzen

Optie 1. De rechtbank verklaart het verzoek niet-ontvankelijk en laat het daar bij

Dit is de makkelijkste weg voor de rechtbank. Met een niet-ontvankelijk verklaring is voor de rechtbank de zaak afgedaan. Echter is dit niet altijd in het belang van het kind. Als een minderjarige zich in een benarde situatie bevindt en een bijzondere curator genoodzaakt is, is het niet in het belang van het kind om zijn verzoek niet-ontvankelijk te verklaren en het daarbij te laten. Daarom zou dit, met het oog op het IVRK, geen goede oplossing zijn voor de minderjarige. De minderjarige zal zich waarschijnlijk niet gehoord voelen.

Optie 2. De rechtbank verklaart het verzoek niet-ontvankelijk en verwijst de minderjarige door naar de route van de informele rechtsingang

Deze optie is niet heel praktisch. Door de keuze te maken om een minderjarige niet-ontvankelijk te verklaren en deze te wijzen op de mogelijkheid van de informele rechtsingang wordt er voor gezorgd dat de rechtbank onnodig veel extra werk moet verrichten. Er moet namelijk een beschikking gemaakt worden waarin de minderjarige niet-ontvankelijk verklaard wordt. Vervolgens krijgt de rechtbank via de informele rechtsingang een zelfgeschreven brief, waarna de minderjarige gehoord moet worden tijdens een minderjarigenverhoor. Dit is eigenlijk overbodig, want de minderjarige is al gehoord toen het verzoekschrift werd ingediend. Bovendien kan een minderjarigenverhoor voor een minderjarige erg stressvol zijn. De rechtbank is toch een formeel en spannend iets voor kinderen. Dhr. mr. S.M.J. van Dijk bevestigt dit: "Ik denk ook niet dat dat in het belang is van de minderjarige, die het toch al zo spannend vindt en moeilijk vindt om in een procedure tussen en met zijn ouders dit aan de orde te stellen. Dan moet je de minderjarige niet ook nog bij formele juridische zaken betrekken." Ook mevr. mr. J.J. Parent acht dit niet wenselijk. "De belangen van de minderjarige behoren zouden altijd de eerste overweging moeten zijn."

Tot slot zal er dan opnieuw een beschikking gemaakt moeten worden met daarin het besluit om de bijzondere curator wel of niet te benoemen.

Daarom kost deze optie de rechtbank niet alleen meer tijd en papierwerk, maar ook brengt dit extra spanning mee voor de minderjarige.

Optie 3: De rechtbank verklaart het verzoek niet-ontvankelijk, maar benoemt ambtshalve een bijzondere curator in het belang van het kind en omdat hij nu toch al weet heeft van de situatie van de minderjarige

Praktisch gezien heeft dit voordelen. Net zoals bij optie twee al aangegeven hoeft de minderjarige niet twee keer gehoord te worden. Voor de minderjarige zou deze optie de voorkeur hebben.

⁸⁷ Groene Serie Personen- en familierecht, artikel 250, p.13.

Voor een minderjarige is een minderjarigenverhoor heel spannend en dit kan veel stress veroorzaken. Daarom zou dit een goede optie zijn. De belangen van de minderjarige worden, ondanks het feit dat de minderjarige niet-ontvankelijk wordt verklaard, toch gezien en er wordt toch naar gehandeld.

Optie 4. De rechtbank verklaart het verzoek ontvankelijk

Wanneer de minderjarige via een advocaat een verzoekschrift tot benoeming van een bijzondere curator indient, kan de rechtbank er voor kiezen om het verzoek ontvankelijk te verklaren.

Gezien het feit dat in de wetsgeschiedenis⁸⁸ de minderjarige aangewezen wordt als belanghebbende kan hier van doorslaggevend belang zijn.

Art. 1:250 BW zegt namelijk dat een belanghebbende een verzoekschrift tot de benoeming van een bijzondere curator mag indienen. Als de rechtbank daarop af zou gaan, zou het terecht zijn dat zij de minderjarige ontvankelijk verklaard.

Maar ook kan de vraag worden gesteld: “Waarom zou een minderjarige niet contact mogen zoeken met een advocaat?” Zeker in een tijd als deze, waar kinderen opgroeien met bijvoorbeeld het internet, is het mijns inzien niet meer dan logisch dat een minderjarige contact opneemt met een advocaat. 30 jaar geleden was dat veel minder vanzelfsprekend, maar met de moderne middelen die er anno 2015 zijn is dat niet gek te noemen. Een minderjarige zou via het internet gemakkelijk een e-mail kunnen sturen naar een advocaat met daarin de vraag of deze voor hem een verzoekschrift zou willen indienen. Met die extra reden in gedachten zou de rechtbank dus kunnen beslissen om de minderjarige ontvankelijk te verklaren.

§6.3 Conclusie

Concluderend kan dan ook gezegd worden dat er verschillende mogelijkheden zijn voor een rechter om met een verzoekschrift tot benoeming van een bijzondere curator om te gaan.

De rechter heeft de volgende mogelijkheden:

- Het verzoek wordt wel behandeld en vervolgens ook toegewezen;
- Het verzoek wordt wel behandeld, maar vervolgens afgewezen;
- Het verzoek wordt niet-ontvankelijk verklaard:
 - De rechtbank verklaart het verzoek niet-ontvankelijk en laat het daar bij;
 - De rechtbank verklaart het verzoek niet-ontvankelijk en verwijst de minderjarige door naar de route van de informele rechtsingang;
 - De rechtbank verklaart het verzoek niet-ontvankelijk, maar benoemt ambtshalve een bijzondere curator in het belang van het kind en omdat hij nu toch al weet heeft van de situatie van de minderjarige;

Vooral wanneer de rechtbank ervoor zou kiezen om het verzoek niet-ontvankelijk te verklaren kan dit veel extra werk met zich mee brengen. Ook voor de minderjarige zijn dit de minst voordelige uitkomsten.

⁸⁸ *Kamerstukken II 1993/94, 23 012, nr.5, p. 33 (MvA).*

In het laatste hoofdstuk worden conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. Ook zal antwoord gegeven worden op de centrale vraag: *“Wat is, door middel van dossier- en jurisprudentieonderzoek, de beste oplossing voor de behandeling van verzoekschriften tot benoeming bijzondere curator, afkomstig van een advocaat namens een minderjarige, voor de rechtbank Zeeland-West-Brabant?”*

Hoofdstuk 7 – Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zal de centrale vraag worden beantwoord: *“Wat is, door middel van dossier- en jurisprudentieonderzoek, de beste oplossing voor de behandeling van verzoekschriften tot benoeming bijzondere curator, afkomstig van een advocaat namens een minderjarige, voor de rechtbank Zeeland-West-Brabant?”* Ook zullen aanbevelingen gedaan worden aan de rechtbank Zeeland-West-Brabant.

§7.1 Conclusie

Een minderjarige staat onder het gezag van zijn wettelijke vertegenwoordigers. Dit vloeit voort uit art. 1:251i BW. Wanneer er een geschil is zal de minderjarige vertegenwoordigd moeten worden door zijn wettelijke vertegenwoordigers. Dit betekent niet dat een minderjarige niets zonder zijn vertegenwoordigers kan doen. Er zijn handelingen die een minderjarige wel zelfstandig mag verrichten. Wat betreft het starten van een gerechtelijke procedure is de minderjarige echter in beginsel processueel onbekwaam. Wanneer deze een rechtszaak wil starten bij de rechtbank is vertegenwoordiging van de wettelijke vertegenwoordigers in de meeste gevallen noodzakelijk, uitzonderingen daar gelaten.

Wanneer de minderjarige een geschil heeft met zijn ouders, bijvoorbeeld als het gaat om studiekeuze of hoofdverblijfplaats, kan een bijzondere curator worden benoemd. Een bijzondere curator is er om de belangen van de minderjarige te behartigen, daar waar de vertegenwoordigers dat niet willen of kunnen.

Artikel 1:250 BW, het artikel over de bijzondere curator, bepaalt dat een belanghebbende een verzoekschrift bij de rechtbank kan indienen tot de benoeming van een bijzondere curator. Volgens art. 798 Rv is een belanghebbende ‘degene op wiens rechten of verplichtingen de zaak rechtstreeks betrekking heeft’. De minderjarige kan dus worden aangemerkt als belanghebbende in de zin van de wet.

Maar hoe verhoudt art. 1:250 BW zich met het feit dat een minderjarige onder het gezag van zijn wettelijke vertegenwoordigers staat en door hen dus ook vertegenwoordigd moet worden in een gerechtelijke procedure? Hier ontstaat een discrepantie tussen twee wettelijke regels. Enerzijds blijkt uit de wet dat een minderjarige in beginsel processueel onbekwaam is, anderzijds blijkt uit de parlementaire geschiedenis dat een minderjarige belanghebbende is en dus een verzoekschrift mag indienen tot benoeming van een bijzondere curator. Uit de literatuur blijkt dat er heel verschillend wordt gedacht met betrekking tot dit onderwerp. Verscheidene argumenten worden gegeven waarom een minderjarige wel of niet het recht heeft om een dergelijk verzoek via een advocaat in te dienen bij de rechtbank.

Ook hier wordt dus niet een eenduidig antwoord gegeven.

Toch rijst binnen de rechtspraak steeds meer de vraag hoe ze met dergelijke verzoeken van minderjarigen om moeten gaan, nu er in meerdere mate verzoeken tot benoeming van een bijzondere curator worden ingediend door advocaten die namens een minderjarige handelen.

Uit dossieronderzoek blijkt dat in vrijwel alle bekeken zaken de minderjarige ontvangen wordt in zijn verzoek tot benoeming van een bijzondere curator, in die zin dat zo een verzoek altijd in behandeling wordt genomen. Slechts één maal, in de uitspraak van de rechtbank Alkmaar, is een minderjarige niet-ontvankelijk verklaard in zo een verzoek. In geen van de onderzochte dossiers is het verzoek afgewezen omdat de minderjarige processueel onbekwaam zou zijn.

Wanneer het verzoek van de minderjarige wel werd afgewezen was dit omdat er geen belangenstrijd aanwezig zou zijn tussen de minderjarige en de wettelijke vertegenwoordigers, of omdat anderszins niet aan de criteria van art. 1:250 BW was voldaan.

Ook de overige rechtbanken nemen verzoeken tot benoeming van een bijzondere curator altijd in behandeling. De werkwijze van de rechtbank Zeeland-West-Brabant stemt in dat opzicht overeen met de werkwijze van de andere rechtbanken.

Dit betekent dat, hoewel er geen landelijke beleidslijn op dit punt is afgesproken, de rechtbanken in Nederland op dit gebied één lijn volgen. Wanneer de rechtbank Zeeland-West-Brabant totaal anders zou oordelen op het gebied van verzoeken om een bijzondere curator zou er verder gekeken moeten worden waar deze verschillen liggen en hoe dit op één lijn kan worden gebracht met de rechtspraak in de rest van Nederland.

Concluderend kan dan ook gezegd worden dat de rechtbank Zeeland-West-Brabant juist handelt in verzoeken van een advocaat namens een minderjarige om benoeming van een bijzondere curator. Ze houdt zich aan de regels zoals in de wet gesteld. Er zijn verschillende mogelijkheden om een dergelijk verzoek te behandelen, zoals in het vorige hoofdstuk uiteengezet. De rechtbank kiest er altijd voor om een verzoek van een minderjarige in behandeling te nemen en de minderjarige wordt altijd gehoord (alleen bij 12 jaar en ouder) op grond van art. 809 Rv. Dit is tevens in overeenstemming met art. 12 van het IVRK. Wanneer blijkt dat aan de criteria is voldaan die zijn gesteld in art. 1:250 BW wordt in het belang van de minderjarige een bijzondere curator benoemd die de belangen van deze zal behartigen. Dat de rechtbank veel waarde hecht aan de belangen van het kind is een direct gevolg van art. 3 IVRK, waarin staat dat ‘de belangen van het kind altijd de eerste overweging vormen’.

Hoe moet de centrale vraag dan vervolgens beantwoord worden? *“Wat is, door middel van dossier- en jurisprudentieonderzoek, de beste oplossing voor de behandeling van verzoekschriften tot benoeming bijzondere curator, afkomstig van een advocaat namens een minderjarige, voor de rechtbank Zeeland-West-Brabant?”*

De beste oplossing is dat dergelijke verzoeken in behandeling worden genomen, dat gehoor wordt gegeven aan het hoorrecht van de minderjarige en dat er vervolgens gemotiveerd uitspraak wordt gedaan. Wanneer de rechtbank oordeelt dat een bijzondere curator gewenst is, zal deze ook gelijk benoemd worden.

Behandeling van het verzoek, het horen van de minderjarige en uitspraak doen in de zaak is met name in het belang van het kind, maar ook brengt dit, zoals benoemd in het vorige hoofdstuk, geen extra werklast met zich mee voor de medewerkers van de rechtbanken, wanneer de minderjarige niet-ontvankelijk zou worden verklaard, omdat hij niet processueel bevoegd is een dergelijk verzoek te doen.

Ook gelet op het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is het goed dat rechtbanken verzoeken van minderjarigen in behandeling nemen en dat er een uitspraak volgt.

§7.2 Aanbevelingen

Dat de rechtbank mijns inziens juist handelt, neemt niet weg dat twee artikelen in de wet met elkaar botsen en dat de jurisprudentie ook niet veel duidelijkheid biedt. Daarom zou ik ook graag zien dat er een wettelijke basis wordt opgenomen, waarin deze onduidelijkheid wordt weggenomen. Ik begrijp dat dat niet de taak is van de rechtspraak, dit is een taak voor de wetgever. Maar wellicht kan de rechtspraak kenbaar maken dat er op dit gebied meer duidelijkheid in de wet moet komen, zodat er minder ruimte is voor giswerk.

Een aanvullende wettelijke regeling zou mijns inziens op twee plekken in de wet kunnen worden ingevoegd, namelijk in:

- artikel 1:250 BW, waar de regels omtrent de bijzondere curator zijn genoemd; of
- artikel 1:377g BW/1:251a BW, waar de regels omtrent de informele rechtsingang zijn genoemd.

Wellicht zou er een extra lid bij één van deze artikelen kunnen worden toegevoegd waarin, kort samengevat, staat dat wanneer een minderjarige een verzoekschrift wil indienen tot benoeming van een bijzondere curator, de minderjarige dit met tussenkomst van een advocaat kan indienen bij de rechtbank.

De rechtbank heeft hiermee een wettelijke basis, waardoor de onduidelijkheid die er nu heerst weg valt. Zij kan dan zonder twijfel beslissingen nemen omtrent de minderjarige en de bijzondere curator. De minderjarige staat dan ook niet voor de verrassing om bijvoorbeeld niet-ontvankelijk verklaard te worden. Ook al wordt dit bijna niet gedaan, de uitspraak van de rechtbank Alkmaar⁸⁹ bewijst dat de mogelijkheid wel bestaat. Bovendien wordt er met zo een wettelijke grondslag recht gedaan aan hetgeen in art. 3 IVRK staat: 'de belangen van het kind dienen altijd de eerste overweging te vormen.'

Daarnaast zou ik de rechtbank Zeeland-West-Brabant willen adviseren om de uitspraken die beschikbaar zijn te publiceren.

Ik heb geconstateerd dat dit nog niet het geval is en dat is jammer, want wanneer deze uitspraken openbaar worden kan er ook veel meer aandacht aan worden besteed.

⁸⁹ Rb. Alkmaar 21 december 2011, *ECLI* BW0361.

En zodra er meer aandacht voor is, komt er bij de hogere instanties, zoals het Hof en de Hoge Raad, ook meer aandacht voor dit onderwerp.

Dit zou zo maar kunnen leiden tot een uitspraak van deze instanties, waardoor er ook meer duidelijkheid komt over hoe rechtbanken met dergelijke verzoeken zouden moeten omgaan.

Ik deel dan ook de mening van de heer J.E. Doek. Hij vindt dat minderjarigen, naarmate ze ouder worden, steeds beter in staat zijn om hun belangen onder woorden te brengen. Zeker als gekeken wordt naar hoe het jaren geleden was. Ik geloof dat kinderen tegenwoordig veel mondiger worden opgevoed, mede ook door de komst van het internet, de tv en andere moderne middelen. Zeker naarmate de minderjarige ouder wordt (vanaf 12 jaar) is deze in staat om steeds beter zijn belangen te verwoorden en dit goed uit te leggen. De minderjarige zou dus in toenemende mate zelfstandig moeten kunnen optreden in gerechtelijke procedures.

Hiermee constateer ik dat minderjarigen dus in toenemende mate wilsbekwaam zijn, in staat om hun belangen onder woorden te brengen. Waarom ben je dan niet handelingsbekwaam ten zake het inschakelen van een advocaat? Bovendien is uiteengezet dat de minderjarige ook als belanghebbende kan worden aangemerkt en een belanghebbende kan een verzoekschrift indienen bij de rechtbank tot benoeming van een bijzondere curator.

Bovendien is het contacteren met een advocaat tegenwoordig een stuk makkelijker, advocatenkantoren zijn vaak goed benaderbaar. Een minderjarige zou bijvoorbeeld een e-mail kunnen schrijven waarin hij zijn probleem voorlegt.

Daarom is het mijn mening dat een minderjarige wel degelijk een advocaat zou mogen inschakelen ten zake het indienen van een verzoekschrift tot benoeming van een bijzondere curator.

Daarop voortbordurend ben ik de mening toegedaan dat het goed zou zijn als de minderjarige een eigen rechtsingang krijgt. Zeker gelet op hetgeen staat in art. 6 EVRM (vrij vertaald): "Een ieder heeft toegang tot de rechter." Minderjarigen dus net zo goed. Nederland heeft aan dit artikel invulling gegeven door middel van de informele rechtsingang. En het is ook zeker goed dat minderjarigen zich, op een voor hun laagdrempelige manier, tot de rechter kunnen wenden, maar ik vraag me af of aan art. 6 EVRM dan voldoende gehoor wordt gegeven. De informele rechtsingang is er alleen voor de gevallen die genoemd zijn in hoofdstuk 2.4. Zoals al eerder genoemd denk ik dat een minderjarige in toenemende mate wilsbekwaam is. Daarom denk ik dat het feit dat een minderjarige een advocaat inschakelt niet alleen mag, maar dat het ook goed zou zijn als dit in de wet wordt opgenomen. Daarmee hoeft de informele rechtsingang niet te verdwijnen, want er wordt veelvuldig gebruik van gemaakt, maar het lijkt me goed als er daarnaast nog een eigen formele rechtsingang voor de minderjarige wordt opgenomen in de wet. Zodat deze onafhankelijk kan procederen in alle geschillen, niet alleen bij bijvoorbeeld omgang en daarmee ook het recht heeft op een beslissing van de rechtbank, anders dan bij de informele rechtsingang. De angst bestaat misschien dat het aantal zaken, aangespannen door minderjarige, dan de lucht in schiet, maar dat geloof ik niet. Een minderjarige zal niet voor het minste of geringste

naar een advocaat stappen. Maar laten we een groep, die nu nog zo afhankelijk is van de wettelijke vertegenwoordigers, iets meer zekerheid geven.

Literatuurlijst

Boeken:

Doek & Vlaardingerbroek 2009

J.E. Doek & P. Vlaardingerbroek, Jeugdrecht en jeugdzorg, Amsterdam: Elsevier 2009.

Steketee e.a. 2003

M.J. Steketee e.a., Minderjarigen als procespartij? Een onderzoek naar de bijzondere curator en een formele rechtsingang voor minderjarigen, 2003.

Vlaardingerbroek 2011

P. Vlaardingerbroek e.a., Het hedendaagse personen- en familierecht, Deventer: Kluwer 2011.

Timmer & Paffen 2008

I. Timmer & A.L.A.M. Paffen, Verbintenissenrecht begrepen, Den Haag: BJu 2008.

Van Mourik & Nuytinck 2012

M.J.A. van Mourik & A.J.M. Nuytinck, Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht, Deventer: Kluwer 2012.

Wortmann & Duijvendijk-Brand 2009

S.F.M. Wortmann & J. van Duijvendijk-Brand, Personen- en familierecht, Deventer: Kluwer 2009.

Rapporten:

Commissie Wiarda 1971

pagina 95 en 96

Van der Bijl e.a. 2012

N. van der Bijl e.a., De Kinderombudsman. De bijzondere curator, een lot uit de loterij? Adviesrapport over waarborging van de stem en de belangen van kinderen in de praktijk, 2012.

Tijdschriftartikelen:

Ter Haar, F&R tijdschrift

Mr. H. ter Haar, 'Van rechtswege beperking van handelingsonbekwaamheid en bewind over vermogen en de rechtvaardiging daarvan', *F&R* december 2012

Van Leuven & De Klerk, EB 2013, paragraaf 2.1.a en 2.1.b

C.A.R.M. van Leuven en M.J. de Klerk, 'Formele en informele rechtsingang(en) minderjarige', *EB Tijdschrift voor scheidingsrecht* 2013, afl. 4.

Liefwaard, FJR tijdschrift

Prof. Mr. T. Liefwaard, 'Rechtspositie minderjarige',
FJR *Tijdschrift voor Familie- en jeugdrecht* maart 2015, afl. 3.

Van Beuningen e.a., FJR tijdschrift

A.H.W.M. van Beuningen e.a., 'Proef met gedragsdeskundige als bijzondere curator bij scheiding', FJR *Tijdschrift voor Familie- en jeugdrecht* april 2015, afl. 4.

Verfuurden, Tijdschrift relatierecht en praktijk

C. Verfuurden, 'De informele rechtsingang van de minderjarige', *Tijdschrift voor relatierecht en praktijk* maart 2011, nr. 2.

Jurisprudentie:

Rb. Alkmaar 16 februari 2011, *ECLI BQ1141*.
Rb. Alkmaar 21 december 2011, *ECLI BW0361*.
Rb. Groningen 30 november 2010, *ECLI BO7050*.
Rb. Haarlem 28 juni 2011, *ECLI NL BU6452*.
Rb. Haarlem 21 juli 2009, *ECLI NL RBHAA 3528*.
Rb. Maastricht 29 november 2011, *ECLI BU6640*.
Rb. Maastricht 15 juli 2011, *ECLI BR2068*.
Rb. 's-Gravenhage 12 maart 1980, *ECLI AC2403*.
Rb. 's-Gravenhage 18 juni 2010, *ECLI NL RBSGR 11484*.
Rb. 's-Gravenhage 16 september 2010, *ECLI NL RBSGR 29822*.
Rb. 's-Gravenhage 11 augustus 2009, *ECLI NL RBSGR 14228*.
Rb. 's-Gravenhage 16 juni 2010, *ECLI NL RBSGR 11481*.
Rb. Utrecht 20 april 2011, *ECLI NL RBUTR 5805*.
Rb. Zutphen 23 maart 2012, *ECLI NL RBZUT 857*.
HR 4 februari 2005, *NJ 2005, 422* (m.nt. J. de Boer).
HR, 5 december 2014, *ECLI:NL:PHR:2014:1854*.

Kamerstukken:

Kamerstukken II 89/90, 21 309, nr.2, p.11.
Kamerstukken II 89/90, 21 309, nr.2, p.18.
Kamerstukken II 91/92, 22 487, nr.3, p.7.
Kamerstukken II 92/93, 23 012, nr.2 (MvT).
Kamerstukken II 92/93, 23 012, nr.3, p.11 (MvT).
Kamerstukken II 92/93, 23 012, nr.3, p.12 (MvT).
Kamerstukken II 92/93, 21 309, nr.6, p.3-4.
Kamerstukken II 1993/94, 23 012, nr.5, p. 33 (MvA)
Kamerstukken II 93/94, 23 012, nr. 8, p.8.
Kamerstukken II 2003/04, 29 200 VI, nr.116.
Kamerstukken II, 06/07, 30 145, nr. 6, p.22.

Wet van 2 november 1995, Stb. 240 (moment van inwerkingtreding).
Wet van 9 maart 2009, Stb. 500 (moment van inwerkingtreding).

Elektronische bronnen:

<https://www.rechtspraak.nl/Procedures/Landelijke-regelingen/sector-familie-en-jeugdrecht/Pages/default.aspx>